

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«___» «червня» 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: «Облік і аналіз операцій з цінними паперами підприємств»

Виконав(ла): Дар'я МАРТУС

Керівник: к.е.н. Марина ЄВТУШЕНКО

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - к.е.н., доцент Марина ЄВТУШЕНКО

другий розділ - к.е.н., доцент Марина ЄВТУШЕНКО

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

Тетяна КОСОВА

«13» травня 2024 р.

ЗАВДАННЯ**на виконання кваліфікаційної роботи**

здобувача вищої освіти МАРТУС Дар'ї Сергіївни

(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Облік і аналіз операцій з цінними паперами підприємств» затверджена наказом ректора від .04.2024 № /ст.
2. Термін виконання роботи: з 13.05.2024 до 16.06.2024.
3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи підприємства, фінансова, податкова, статистична звітність підприємства.
4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- 1.1. Сутність цінних паперів як об'єкта обліку і аналізу
- 1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу операцій з цінними паперами підприємств
- 1.3. Організація та задачі обліку і аналізу операцій з цінними паперами в умовах ТОВ «Креміль Брок».

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТОВ «Креміль Брок»

- 2.1. Документальне оформлення операцій з цінними паперами на підприємстві
- 2.2. Відображення операцій з цінними паперами у фінансовій і податковій звітності підприємства
- 2.3. Аналіз операцій з цінними паперами та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи ТОВ «Креміль Брок»

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Сутність цінних паперів як об'єкта обліку і аналізу. ЛИСТ 2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу операцій з цінними паперами підприємств. ЛИСТ 3. Організація та задачі обліку і аналізу операцій з цінними паперами. ЛИСТ 4. Документальне оформлення операцій з цінними паперами на підприємстві. ЛИСТ. 5. Відображення операцій з цінними паперами у фінансовій і податковій звітності підприємства. ЛИСТ. 6. Аналіз операцій з цінними паперами та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	13.05.2024 – 21.05.2024	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	22.05.2024 – 31.05.2024	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну роботу. 4. Підготовка виступу.	01.06.2024 – 04.06.2024	
4	1. Переpletення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	05.06.2024 06.06.2024	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	к.е.н. Марина ЄВТУШЕНКО		
РОЗДІЛ 2	к.е.н. Марина ЄВТУШЕНКО		

8. Дата видачі завдання: «13» травня 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Марина ЄВТУШЕНКО

(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Дар'я МАРТУС

(підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Облік і аналіз операцій з цінними паперами підприємств: 71 стор., 17 табл., 46 літературних джерела.

Мета кваліфікаційної роботи: удосконалення теоретико-практичних засад обліку цінних паперів підприємства.

Об'єкт дослідження – процес організаційного та методичного забезпечення обліку цінних паперів підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку цінних паперів ТОВ «КРЕМІНЬ-БРОК».

Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці та графіки, нормативний, економіко-математичного моделювання, факторного і коефіцієнтного аналізу.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проводки наукових досліджень та в практичній діяльності підприємств.

ОБЛІК, АНАЛІЗ, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО,
СТАНДАРТИ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

МСБО – міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

МШП – малоцінні та швидкозношувані предмети

НКЦПФР - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку

НП(С)БО – національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

ПДВ – податок на додану вартість

ПК – персональний комп'ютер

ПКУ – Податковий Кодекс України

СГД - суб'єкт господарської діяльності

СРО - саморегулівні організації

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ЦП – цінні папери

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Сутність цінних паперів як об'єкта обліку і аналізу	11
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу операцій з цінними паперами підприємств	15
1.3. Організація та задачі обліку і аналізу операцій з цінними паперами в умовах ТОВ «Креміль Брок».....	22
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТОВ «Креміль Брок»....	27
2.1. Документальне оформлення операцій з цінними паперами на підприємстві.....	27
2.2. Відображення операцій з цінними паперами у фінансовій і податковій звітності підприємств	49
2.3. Аналіз операцій з цінними паперами та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи ТОВ «Креміль Брок».....	55
Висновки до розділу 2.....	60
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність проблеми. Розвиток ринку цінних паперів в Україні є важливим напрямком для підвищення ефективності та конкурентоспроможності фінансової системи країни. Активна державна політика, спрямована на розвиток ринку цінних паперів, та свідома діяльність учасників ринку є ключовими факторами для зміцнення його інфраструктури та забезпечення стабільного функціонування. Можливими шляхами підвищення ефективності ринку цінних паперів є: вдосконалення правового та регуляторного середовища для приваблення інвесторів та забезпечення їхньої захищеності; розвиток інфраструктури ринку, зокрема, електронної торговельної платформи, системи клірингу та розрахунків, а також механізмів пошуку ліквідності; підвищення фінансової грамотності серед населення та підтримка інформування інвесторів про можливості та ризики інвестування на ринку цінних паперів; залучення іноземних інвесторів та розвиток міжнародних фінансових зв'язків для створення більш конкурентних умов на ринку.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи визначається необхідністю покращення ліквідності, прозорості та ефективності функціонування ринку цінних паперів в Україні, оскільки облік фінансових інструментів має величезне значення для суб'єктів господарювання та фінансових установ, оскільки це впливає на їхню фінансову звітність, рішення про інвестування та загальну фінансову стратегію. Розуміння природи та особливостей фінансових інструментів є важливим для правильного їхнього відображення в обліку. Акції можуть бути придбані для одержання дивідендів як джерела доходу, або для отримання контролю над СГД, і можуть бути класифіковані як поточні чи довгострокові інвестиції в залежності від того, яка саме мета їхнього придбання.

Облік фінансових інструментів потребує відповідності міжнародним та національним стандартам обліку для відображення фінансової інформації в облікових записах таким чином, щоби вона була об'єктивною, достовірною та порівняльною. Розвиток депозитарної системи України та створення стабільної та прозорої системи обліку прав власності на цінні папери є дійсно важливими передумовами для покращення інвестиційного клімату в країні. Однак на сьогоднішній день існує багато проблем, пов'язаних з відсутністю централізованої системи обліку цінних паперів, що створює умови для корпоративних конфліктів, особливо тих, які пов'язані з діяльністю реєстраторів. Деякі з цих проблем можуть включати недостатню прозорість та доступність інформації про власництво цінних паперів, відсутність ефективних механізмів врегулювання конфліктів між учасниками ринку та недостатню впевненість в правовій захищеності інвесторів.

Своєчасними заходами в удосконаленні обліку та аналізу операцій із ЦП є: реформування законодавства в частині регулювання депозитарної системи та обліку цінних паперів, для забезпечення більшої прозорості, захисту прав інвесторів та врегулювання корпоративних конфліктів; створення централізованої системи обліку цінних паперів, яка би забезпечувала доступність та прозорість інформації для всіх учасників ринку; підвищення ролі регулятора у здійсненні нагляду за діяльністю реєстраторів та забезпеченні дотримання стандартів безпеки та прозорості.

Актуальність подальшого розвитку депозитарної системи, зменшення корпоративних конфліктів, забезпечення стабільності та привабливості інвестиційного клімату в Україні, а також пошуку шляхів адаптації організації та методики обліку цінних паперів до сучасних умов зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, її мету і завдання.

Мета кваліфікаційної роботи – удосконалення теоретико-практичних засад обліку та аналізу цінних паперів підприємства.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки наступних *завдань*:

- визначити сутність та види цінних паперів в системі обліку і аналізу;
- узагальнити нормативно-правове регулювання формування та аналізу показників цінних паперів;
- охарактеризувати організацію та задачі обліку та аналізу цінних паперів та аналізу її показників в умовах ТОВ «КУРАТОР.ЮА»;
- охарактеризувати документальне оформлення операцій цінних паперів на підприємстві;
- формалізувати техніку та методику обліку та аналізу цінних паперів на підприємстві;
- проаналізувати операції з цінними паперами та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи ТОВ «КУРАТОР.ЮА».

Об'єкт дослідження – процес організаційного та методичного забезпечення обліку та аналізу цінних паперів підприємства.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів обліку та аналізу цінних паперів ТОВ «КРЕМІНЬ-БРОК».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використані наступні загальнонаукові і спеціальні методи: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці та графіки, нормативний, економіко-математичного моделювання, факторного і коефіцієнтного аналізу.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, матеріали цінних паперів ТОВ «КРЕМІНЬ-БРОК».

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати у практичній діяльності підприємств реального сектора економіки.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних

джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 71 сторінці друкованого тексту, у тому числі 17 таблиць, 2 додатка на 24 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 46 найменувань і подано на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність цінних паперів як об'єкта обліку і аналізу

У процесі трансформації української економіки виникає необхідність адаптації ринку ЦП до нових умов та ознак економічного середовища. Це пов'язано зі змінами в законодавстві, регулюванні фінансових ринків, а також з розвитком нових технологій та підходів до фінансової діяльності. У таких умовах важливим стає своєчасне виявлення актуальних проблем, їх вирішення через систему регулятивних та коригувальних заходів на всіх рівнях ринку ЦП через впровадження нових правил та стандартів, розвиток інфраструктури ринку, підвищення прозорості та ліквідності, а також стимулювання інвестиційного клімату.

Забезпечення ефективного функціонування ринку ЦП в умовах трансформації економіки вимагає спільних зусиль з боку регуляторів, учасників ринку та інших зацікавлених сторін. Важливою частиною цього процесу є постійний моніторинг ринкових тенденцій, аналіз ризиків та прийняття вчасних заходів для підтримки стабільності та розвитку ринку ЦП.

Основні джерела фінансування сучасного СГД систематизовані у табл. 1.1. Окреслені джерела мають свої переваги та обмеження, а їх вибір залежить від конкретних обставин і потреб СГД. Ринок ЦП поділяється на два типи: організований (біржовий) та вільний (позабіржовий або позабіржовий). Основні риси ринків ЦП наведено у табл. 1.2. Кожен із виділених типів ринків має свої переваги та обмеження, і вибір між ними залежить від конкретних потреб та обставин учасників ринку.

Цінні папери розглядаються як призначені для торгівлі, якщо вони придбані або створені головним чином з метою генерації прибутку за рахунок короткострокових коливань цін або маржі дилера. Основна мета

таких ЦП полягає у вигоді від швидкого зростання ціни або від покупки за низькою ціною і подальшого продажу за вищою.

Таблиця 1.1

Основні джерела фінансування сучасного СГД

Джерело	Його характеристика
Пайове фінансування	Збільшення капіталу шляхом продажу акцій СГД
Первинне розміщення публічне	СГД випускає акції на відкритий ринок для публічного розміщення.
Вторинне розміщення публічне	Продаж акцій, що вже перебувають у власності СГД, на відкритому ринку.
Приватне розміщення акцій (закрите)	Продаж акцій обмеженому колу інвесторів без відкритого публічного розміщення.
Боргове фінансування (випуск облігацій, інших боргових ЦП, а також векселів)	Збільшення капіталу шляхом укладення угод про позику між СГД та кредиторами.

Джерело: власна розробка

Таблиця 1.2

Основні риси ринків ЦП

Тип ринку	Його характеристика
Організований (біржовий) ринок	Це тип ринку, де купівля та продаж ЦП відбувається через біржу, яка діє як посередник між продавцями та покупцями. На біржі існують чіткі правила та процедури, що регулюють торгівлю, включаючи встановлення цін, механізми виконання угод та вимоги до учасників ринку. Біржовий ринок забезпечує прозорість, ліквідність та стандартизацію торгівлі ЦП.
Вільний (позабіржовий) ринок	На відміну від біржового ринку, вільний ринок ЦП не потребує централізованої біржової платформи для торгівлі. Угоди укладаються безпосередньо між учасниками ринку або через посередників, таких як інвестиційні фонди або банки. Вільні ринки можуть бути менш регульованими та менш прозорими, але вони можуть забезпечувати більшу гнучкість та можливість для індивідуальних угод.

Джерело: власна розробка

МСФЗ 9 класифікує цінні папери на три основні категорії залежно від їхнього призначення та характеру використання (табл. 1.3). Вони включаються до портфеля, який регулярно генерує прибуток, і їхні торгівлі здійснюються на ринку для забезпечення доходу. Такий підхід до класифікації ЦП допомагає розрізнити їхнє призначення та характер використання, що відображається у відповідному обліку та відображенні у

фінансовій звітності.

Таблиця 1.3

Класифікація ЦП відповідно до МСФЗ 9

Вид ЦП	Характеристика ЦП
Цінні папери, призначені для торгівлі	всі цінні папери, які придбані з метою продажу в короткостроковий період, а також похідні інструменти, які не є частиною хеджувальної операції. Ці цінні папери оцінюються за справедливою вартістю, а зміни цієї вартості відображаються у звіті про прибутки і збитки. Прибуток або збиток від їхнього володіння визнається у звіті про прибутки і збитки на момент їх виникнення.
Цінні папери, що утримуються до погашення	цінні папери, які підприємство має намір утримувати до їхнього погашення. Вони обліковуються за амортизованою вартістю, яка визначається за допомогою ефективної процентної ставки.
Цінні папери, класифіковані як наявні для продажу	цінні папери, які не входять до перших двох категорій. Вони оцінюються за справедливою вартістю, і зміни цієї вартості відображаються у фінансових звітах. Однак весь прибуток або збиток від переоцінки цих ЦП відноситься до капіталу. Після їх вибуття прибуток або збиток, раніше віднесений до капіталу, переводиться на прибуток або збиток.

Джерело: власна розробка

Торгові активи можуть включати як боргові, так і пайові цінні папери. Це означає, що вони придбані з метою торгівлі на фінансовому ринку з метою генерації прибутку від короткострокових коливань цін. Похідні інструменти відносяться до категорії призначених для торгівлі, якщо вони не використовуються як інструменти хеджування. Похідні інструменти, такі як фьючерси, опціони та свопи, використовуються для спекулятивних операцій на фінансових ринках, тому вони класифікуються як торгові активи. Однак, якщо похідні інструменти використовуються для зменшення ризику (хеджування), то вони можуть бути віднесені до інших категорій, залежно від призначення та стратегії управління ризиками.

Похідний фінансовий інструмент - це такий інструмент, чия вартість змінюється відповідно до зміни базового індексу цін або ставок. Для придбання такого інструменту потрібні невеликі або нульові початкові вкладення, порівняно з тими, які потрібні для придбання базового інструменту. Основна ідея полягає в тому, що цінність похідного

інструменту залежить від вартості іншого активу, який називається базовим активом чи базовим індексом. Розрахунки за такими інструментами здійснюються в майбутньому відповідно до умов контракту.

Витрати, які включаються до вартості придбання ЦП, призначених для продажу, включають в себе всі витрати, пов'язані з угодою, такі як виплати комісійних агентам, консультантам, брокерам і дилерам, а також збори регулюючих органів і фондових бірж, а також податки і збори за переказ коштів. Однак витрати на операції не включають в себе внутрішні адміністративні витрати і витрати з управління активами.

Ринок ЦП відіграє важливу роль у забезпеченні доступу підприємств до необхідного капіталу та створенні умов для залучення інвестицій. Основні завдання ринку ЦП, пов'язані з цим, включають:

- залучення додаткового капіталу шляхом емісії акцій або облігацій, який може бути використаний для розвитку бізнесу, розширення виробництва, впровадження нових технологій та інших інвестиційних проектів;

- доступ до відносно дешевшого капіталу порівняно з банківським кредитуванням, що особливо важливо для підприємств, які не мають достатньої кредитної історії або які шукають альтернативні джерела фінансування;

- різноманіття фінансових інструментів, таких як акції, облігації, депозитарні сертифікати, які можуть задовольнити потреби різних типів підприємств і інвесторів;

- зменшення ризику через розподіл капіталу на ринку ЦП, оскільки він не залежить виключно від одного джерела фінансування;

- створення ліквідності через можливість інвесторів купувати та продавати цінні папери, що дозволяє підприємствам залучати нових інвесторів.

Класифікація ЦП має велике значення для організації бухгалтерського обліку та господарського контролю. Вона допомагає систематизувати

різноманітні види ЦП і спрощує їхнє розуміння та аналіз. Будь яка класифікація ЦП є умовною і може варіювати залежно від потреб різних суб'єктів ринку. Вона здійснюється відповідно до певних критеріїв, таких як вид емітента, строк обігу, вид доходу, ризик тощо і допомагає розуміти сутність та особливості ЦП (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Класифікація ЦП

Вид ЦП	Характеристика ЦП
Пайові цінні папери	представляють участь в капіталі підприємства і надають власникам право на частку в прибутку та управління
Боргові цінні папери	підтверджують зобов'язання позичальника виплачувати відсотки і повертати позичену суму
Іпотечні цінні папери	дозволяють інвесторам отримувати стабільний дохід від виплат за облігаціями
Приватизаційні цінні папери	використовуються для приватизації державного майна, наприклад, акції державних підприємств
Похідні цінні папери	їх вартість базується на ціні базового активу, такого як акції, товари або валюта
Товаророзпорядчі цінні папери	включають торгові марки, сертифікати на складські товари або інші права на товари чи послуги.

Джерело: власна розробка

Наведена класифікація допомагає розуміти різноманітність ЦП та їх роль у фінансовій системі та економіці загалом. Вона придатна для практичного застосування та враховує специфіку конкретного ринку ЦП та потреби користувачів фінансової інформації.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і аналізу операцій з цінними паперами підприємств

Розвиток державно-правового регулювання ринку ЦП в Україні має велике значення для стабільності та ефективності фінансових ринків. Його важливою метою є забезпечення захисту інвесторів, підвищення прозорості та довіри до ринку, а також створення сприятливих умов для приваблення інвестицій та розвитку економіки в цілому.

Державно-правове регулювання ринку ЦП охоплює такі заходи (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Зміст державно-правового регулювання ринку ЦП

Захід	Його зміст
Прийняття законодавства	Розробка і прийняття законів, постанов та інших нормативних актів, які визначають правові засади функціонування ринку ЦП, права та обов'язки учасників ринку, процедури емісії та обігу ЦП, а також механізми регулювання та нагляду за ринком.
Контроль та нагляд	Забезпечення ефективного контролю та нагляду за дотриманням законодавства на ринку ЦП через державні органи, такі як НКЦПФР
Захист інвесторів	Забезпечення захисту прав та інтересів інвесторів, в тому числі шляхом забезпечення доступу до інформації про емітентів та інвестиційні можливості, а також захисту від маніпуляцій та шахрайства на ринку.
Стимулювання розвитку ринку	Розробка та впровадження заходів, спрямованих на стимулювання розвитку ринку ЦП, включаючи заходи щодо спрощення процедур емісії та обігу ЦП, підвищення прозорості та ліквідності ринку, а також підтримки інновацій та нових інвестиційних продуктів.

Джерело: власна розробка

Систематизовані заходи сприяють покращенню умов для функціонування ринку ЦП та забезпечують його розвиток як ключового елемента фінансової інфраструктури країни.

Для набуття прав на цінний папір необхідно виконати такі умови:

- оформлення права в документальній або бездокументарній формі відповідно до вимог законодавства;
- додержання всіх обов'язкових реквізитів, які встановлені законом для конкретного виду цінного паперу;
- здійснення всіх необхідних процедур, передбачених для переходу права від одного суб'єкта до іншого, які можуть включати реєстрацію, передачу права власності, підписання договору тощо.

Регулювання ринку ЦП поділяється на два основних напрямки: державне регулювання та саморегулювання (через саморегулюючі організації або саморегулюючі професійні об'єднання, СРО). Державне регулювання є формою регулювання, де правила та норми, що стосуються ринку ЦП, встановлюються законодавством держави. Держава виступає як основний

регулятор та надає правила для діяльності на фінансових ринках, включаючи біржові правила, вимоги до фінансової звітності, реєстрації та ліцензування фінансових посередників, а також механізми нагляду та контролю. Саморегулювання - це внутрішній механізм регулювання, де учасники ринку формують свої власні правила та стандарти для регулювання своєї діяльності. СРО, або професійні об'єднання, можуть встановлювати етичні норми, стандарти професійної поведінки, механізми вирішення спорів та інші правила, які регулюють діяльність своїх членів. Деякі аспекти функціонування ринку ЦП можуть бути регульовані як державою, так і саморегулювальними організаціями. Ці два напрями регулювання можуть взаємодіяти та доповнюватися один одному з метою забезпечення стабільності, прозорості та ефективності фінансових ринків.

Відповідно до МСФЗ підприємства, що здійснюють операції з ЦП, повинні застосовувати певні стандарти для правильного обліку цих операцій (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Міжнародні стандарти обліку ЦП

Стандарт	Його зміст
МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»	визначає правила та вимоги щодо класифікації та подання фінансових інструментів у фінансовій звітності.
МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»	встановлює принципи визнання, визначення вартості та оцінки фінансових інструментів у фінансовій звітності.
МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації»	встановлює вимоги до розкриття інформації про фінансові інструменти у фінансовій звітності підприємства.
МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»	встановлює принципи класифікації, визнання, виміру та оцінки фінансових інструментів у фінансовій звітності підприємства.

Джерело: власна розробка

МСФЗ детально регулюють визнання, оцінку, розкриття та подання інформації про фінансові інструменти у фінансовій звітності. МСБО 32 та 39 надають важливі вказівки щодо класифікації, оцінки та відображення фінансових інструментів в звітності. Вони забезпечують стандартизовану

систему обліку, яка дозволяє порівнювати фінансові результати різних компаній. МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» надає класифікацію фінансових інструментів згідно з цільовим призначенням. Ця класифікація структурує порядок визнання та оцінки фінансових інструментів у міжнародній звітності. Наприклад, фінансові інструменти можуть бути класифіковані як фінансові активи, фінансові зобов'язання або еквіті інструменти, залежно від того, чи призначені вони для генерації потоків грошей, виставлення на ризик фінансового зобов'язання або представлення власного капіталу підприємства. Така класифікація дозволяє унормувати процес визнання та оцінки фінансових інструментів у фінансовій звітності та забезпечує їхнє належне відображення з урахуванням їхніх особливостей та призначення.

Критерії для визначення справедливої вартості фінансових інструментів згідно з МСФЗ 9 включають: незначну зміну вартості фінансового інструменту – її коливання у рамках установлених меж; обґрунтованість розрахунку ймовірності оціночної вартості. Ці критерії допомагають забезпечити адекватне визначення справедливої вартості фінансових інструментів з достатньою ступенем достовірності.

Фактори, які слід враховувати під час визначення справедливої вартості фінансових інструментів згідно з МСФЗ 9, представлені у табл. 1.7. Зазначені фактори допомагають забезпечити обґрунтованість і достовірність при визначенні справедливої вартості фінансових інструментів. Встановлення обґрунтованих оцінок і розкриття методів та припущень при визначенні справедливої вартості фінансових інструментів, як це вимагає МСФЗ 9, є надзвичайно важливим. В тих випадках, коли фінансовий інструмент не має котирування на активному ринку або не існують інші достовірні методи оцінки справедливої вартості, визначення справедливої вартості може стати складним завданням. Це особливо стосується інвестицій в інструменти капіталу, так як їхні ціни можуть значно коливатися і не завжди відображають реальну вартість.

Фактори, які слід враховувати під час визначення справедливої вартості фінансових інструментів згідно з МСФЗ 9

Фактор	Його зміст
Котирування на активному фондовому ринку	якщо цінні папери торгуються на активному ринку, їх котирування можна використовувати для визначення справедливої вартості.
Підтвердження цін і грошових потоків незалежним рейтинговим агентством	перевірка цін і потоків грошей за борговими інструментами агентством, яке не має інтересів у сторонніх операціях.
Модель оцінки	використання моделей оцінки для фінансових інструментів, особливо якщо вони базуються на ринкових даних.
Наявність ринку для вихідного фінансового інструмента	якщо фінансовий інструмент має ринок збуту або обміну, це допомагає визначити його справедливую вартість.

Джерело: власна розробка

У таких випадках важливо використовувати об'єктивні методи оцінки, включаючи внутрішню оцінку, аналіз ринку та методи дисконтування грошових потоків. Розкриття всіх методів оцінки і припущень є ключовим для забезпечення прозорості і достовірності фінансової звітності. Якщо достовірні критерії оцінки для активу, що раніше обліковувався за справедливою вартістю, перестають існувати, і немає можливості визначити його справедливую вартість, то цей актив оцінюється як ново придбаний на останню наявну дату. Попередні прибутки або збитки, які були визнані раніше за цим активом, не переносяться. Коли достовірні критерії оцінки знову з'являються, актив має бути переоцінений за справедливою вартістю. Різниця між обліковою вартістю на момент зміни оцінки і новою справедливою вартістю може бути віднесена або на доходи/витрати (у разі, якщо актив належить до категорії торгових активів), або на рахунки капіталу (якщо актив віднесений до категорії «наявних для продажу»). Це положення допомагає забезпечити адекватну оцінку активів та відповідність фінансової звітності реальному фінансовому становищу підприємства.

Процес відображення угод з ЦП на балансі кредитної організації за наявності стандартних умов купівлі і продажу ЦП, які належать до категорії

«наявні для продажу». У такому випадку, угода відображається на дату укладання угоди, яка є датою, на яку у банку виникає зобов'язання купити або продати даний актив. Однак, якщо йдеться про купівлю або продаж ЦП, які не мають стандартних умов, то такі угоди відображаються як форвардні операції до моменту розрахунків за угодою. Такий підхід дозволяє коректно відображати фінансові операції із ЦП на балансі кредитної організації і забезпечує відповідність фінансової звітності стандартам та вимогам регуляторів.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає вимоги щодо складання фінансової звітності за міжнародними стандартами для ряду суб'єктів господарювання. Публічні акціонерні товариства, банки, страхові підприємства та професійні учасники фондового ринку мають зобов'язання складати фінансову звітність згідно з МСФЗ. Такий підхід сприяє вирівнюванню стандартів бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними вимогами, що сприяє зростанню довіри до українського бізнесу на міжнародній арені.

Процес впорядкування складання фінансової звітності за міжнародними стандартами є важливим кроком у напрямку створення ефективної та надійної системи бухгалтерського обліку відповідно до найкращих практик Європейського союзу.

НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» визначає основні принципи оцінки та відображення фінансових інвестицій в обліку. Згідно з цими принципами, фінансові інвестиції визначаються як активи, які підприємство утримує з метою одержання доходу у формі дивідендів або відсотків від їх володіння, набуття вигідних відносин з іншими підприємствами або контролю над їх діяльністю, а також для майбутніх вигід від зростання вартості здійснених інвестицій. Ці принципи також встановлюють правила щодо оцінки фінансових інвестицій, визначення їх початкової вартості, амортизації та відображення змін в їх вартості в обліковій звітності підприємства. Такий підхід допомагає забезпечити коректне відображення фінансових інвестицій

у фінансовій звітності та забезпечує відповідність облікових даних між різними підприємствами для порівняння та аналізу.

Інвестиції можуть бути класифіковані на поточні та довгострокові в залежності від того, як довго підприємство має намір та можливість утримувати їх. Поточні інвестиції - це інвестиції, які підприємство має намір та можливість утримувати протягом дванадцяти місяців з дати придбання або протягом операційного циклу, якщо він більше зазначеного терміну. Ці інвестиції розглядаються як частина поточних активів підприємства. Довгострокові інвестиції - це фінансові інвестиції, які утримуються протягом терміну, який перевищує 12 місяців або операційний цикл. Ці інвестиції розглядаються як довгострокові активи підприємства. Ця класифікація допомагає підприємствам управляти своїм портфелем інвестицій, розуміти їх природу та строкові характеристики, а також правильно відображати їх у фінансовій звітності.

НКЦПФР видала рекомендації щодо обліку та аналізу ЦП. Однак, вони не надають достатньо детальної інформації щодо обліку ЦП у торговців. Тому, для забезпечення вищого рівня стандартів та відповідності міжнародним вимогам, Україна здійснює перехід на МСФЗ. Цей перехід сприятиме створенню єдиної системи обліку, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів та сприяє залученню інвесторів із-за кордону.

Реєстратори власників іменних ЦП, як правило, дійсно є малими підприємствами, оскільки їх діяльність зазвичай характеризується невеликим обсягом господарських операцій та низькими матеріальними витратами. Зазвичай вони здійснюють не більше 100 господарських операцій на місяць. У зв'язку з цим, такі підприємства мають можливість використовувати спрощену систему бухгалтерського обліку, яка передбачає меншу кількість обов'язкових звітів та менш складні процедури обліку. Це дозволяє зменшити витрати на бухгалтерське обслуговування та спростити ведення облікових операцій для таких підприємств. Ведення бухгалтерського обліку реєстраторами власників іменних ЦП підпорядковується відповідному

законодавству України, яке регулює цю сферу. Оскільки реєстратори спеціалізуються на конкретній діяльності та зазвичай мають обмежений обсяг операцій, їх система обліку може бути спрощеною порівняно з більшими підприємствами. Це може включати використання спрощених форм та процедур, а також менший обсяг вимог до звітності. Такі особливості спрощеного обліку дозволяють реєстраторам ефективно вести свою діяльність, зосереджуючись на основних аспектах їхньої діяльності і забезпечуючи відповідність вимогам законодавства. Спрощена система бухгалтерського обліку забезпечує власників іменних ЦП можливість ефективно виконувати обов'язки зі складання бухгалтерської звітності, зберігаючи при цьому відповідність законодавству та вимогам стандартів бухгалтерського обліку.

1.3. Організація та задачі обліку і аналізу операцій з цінними паперами в умовах ТОВ «Креміль Брок».

Підприємство ТОВ «КРЕМІНЬ БРОК» зареєстровано 24.02.2010 за юридичною адресою: 39600, Україна, Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Ватутіна, буд. 3. Керівником організації є СОЛОВЕЙ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ. Розмір статутного капіталу складає 7 000,00 тис. грн.

Повне найменування юридичної особи - ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «КРЕМІНЬ БРОК».

Код ЄДРПОУ – 37015651.

Види діяльності

Основний:

66.12 - Посередництво за договорами по цінних паперах або товарах.

Інші:

66.19 Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення.

Перелік засновників/учасників юридичної особи:

1) ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ОБОД». Код ЄДРПОУ засновника: 13933348. Адреса засновника: 39611, Полтавська обл., м.Кременчук, проїзд Ярославський 8. Розмір внеску до статутного фонду: 4 960 000,00 грн. Частка (%): 70,86%

2) ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СВІТ ФАРБ». Код ЄДРПОУ засновника: 31069696. Адреса засновника: Україна, 39600, Полтавська обл., місто Кременчук, Автозаводський район, ВУЛИЦЯ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА, будинок 15-В. Розмір внеску до статутного фонду: 10000,00 грн. Частка (%): 0,14%

3) ДАШЕВСЬКИЙ ІГОР ГРИГОРОВИЧ. Адреса засновника: Україна, 39701, Полтавська обл., Кременчуцький р-н, село Піщане, ВУЛИЦЯ О.КОШОВОГО, будинок 22. Розмір внеску до статутного фонду: 10000,00 грн Частка (%): 0,14%

ТОВ «КРЕМІНЬ БРОК» перебуває на обліку в органах доходів та зборів. Інформація про особу відсутня в базі в реєстрі платників ПДВ і неприбуткових установ та організацій.

Місцезнаходження реєстраційної справи - Виконавчий комітет Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області.

Дата та номер запису про взяття та зняття з обліку в податкових органах:

1) ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ. Ідентифікаційний код органу: 37507880. Дата взяття на облік: 25.02.2010

2) ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, КРЕМЕНЧУЦЬКА ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ. Ідентифікаційний код органу: 44057192. Відомості про відомчий реєстр: Реєстр платників податків. Дата взяття на облік: 25.02.2010. Номер взяття на облік: 55215.

3) ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, КРЕМЕНЧУЦЬКА ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ. Ідентифікаційний код органу: 44057192. Відомості про відомчий

реєстр: Реєстр платників єдиного внеску. Дата взяття на облік: 25.02.2010.
Номер взяття на облік: 16296347/16294.

Створення консультативної ради з бухгалтерського обліку та аудиту на ринку ЦП є важливим кроком для розвитку ефективної системи корпоративного управління в Україні. Ця рада має потенціал об'єднати експертів з різних галузей, які спільно можуть розробити рекомендації та поліпшення у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та внутрішнього контролю. Розгляд питань, пов'язаних із сучасним станом та напрямками подальшого розвитку бухгалтерського обліку на ринку ЦП в контексті міжнародних тенденцій гармонізації фінансової звітності, є дуже актуальним. Приведення нормативно-правових актів до вимог Директив Європейського Союзу може сприяти збільшенню довіри до фінансової звітності та підвищенню її якості, що в свою чергу сприятиме розвитку ринку ЦП в Україні.

Ведення Реєстру аудиторських фірм, які мають право проводити аудиторські перевірки професійних учасників ринку ЦП, належить до повноважень Національної комісії з ЦП та фондового ринку (НКЦПФР). Цей реєстр є важливим інструментом для забезпечення якості та надійності аудиторських перевірок в рамках фінансового ринку.

Згідно з порядком, затвердженим рішенням НКЦПФР від 25.10.2012 року, аудиторські фірми, які мають право проводити аудиторські перевірки професійних учасників ринку ЦП, заносяться до відповідного реєстру. Цей реєстр є відкритим і доступним для ознайомлення на офіційному веб-сайті НКЦПФР. Створення такого реєстру сприяє підвищенню якості та професійності аудиторських перевірок у сфері ринку ЦП, а також забезпечує більшу відкритість та прозорість у цьому процесі. Це важливий крок для забезпечення довіри інвесторів до фінансового ринку та ефективного його функціонування.

Згідно статистичних даних, що на кінець 2023 року загальна кількість аудиторських фірм, які мають право проводити аудиторські перевірки

професійних учасників ринку ЦП, становила 172. Регулятором, тобто НКЦПФР, було видано 50 свідоцтв щодо внесення до реєстру аудиторських фірм. Також за цей період було виключено з реєстру 56 аудиторських фірм. З цих восьми фірм було виключено через порушення вимог нормативно-правових актів, що регулюють діяльність аудиторських фірм на ринку ЦП. Ці дані вказують на те, що НКЦПФР активно контролює дотримання вимог аудиторських фірм у сфері ринку ЦП та здійснює відповідні заходи щодо регулювання цього сектору.

Висновки до розділу 1

1. Трагування ЦП як документів встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошове або інше майнове право, відображає відносини між суб'єктом господарювання, який їх випустив, та власником, і визначають умови їх випуску та виконання зобов'язань. Крім того, вони можуть передавати права, що випливають із цих документів, іншим особам. Розвиток ринку ЦП є ключовим для створення умов для ефективного функціонування підприємств та залучення інвестицій у економіку.

2. Особливість регулювання ринку ЦП пов'язана із тим, що цінні папери стають об'єктами цивільних прав лише після надання майнового права відповідно до законодавства про цінні папери. Це вимагає дотримання певних формальностей та умов, які визначаються законодавством країни.

3. Умови та процедури набуття прав на цінний папір регулюються законодавством з метою забезпечення правової чіткості та захисту прав учасників ринку ЦП. Така специфіка забезпечує стабільність та надійність функціонування ринку ЦП та забезпечує довіру учасників ринку до правового середовища.

4. Міжнародні та національні стандарти регулюють облік фінансових інструментів, включаючи цінні папери, та забезпечують єдність та

порівняність фінансової звітності різних підприємств. Вони допомагають забезпечити достовірність, надійність та розкриття інформації про фінансові інструменти в звітності.

5. Розуміння цілей використання фінансових інструментів є ключовим аспектом їх відображення в обліку. Класифікація фінансових інструментів згідно з їх цілями використання надає основу для правильного визнання та оцінки цих інструментів у фінансовій звітності.

6. Реформування національної системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів стає ключовим напрямком в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Впровадження МСФЗ сприяє підвищенню якості та прозорості фінансової звітності підприємств, що стає важливим елементом привернення інвестицій та розвитку бізнесу в Україні.

7. Об'єктом дослідження є Підприємство ТОВ «КРЕМІНЬ БРОК» зареєстровано 24.02.2010 за юридичною адресою: 39600, Україна, Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Ватутіна, буд. 3. Керівником організації є СОЛОВЕЙ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ. Розмір статутного капіталу складає 7,0 млн. грн. Види діяльності: 66.12 - Посередництво за договорами по цінних паперах або товарах, 66.19 - Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК І АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТОВ «КРЕМІНЬ БРОК»

2.1. Документальне оформлення операцій з цінними паперами на підприємстві

Документальне оформлення операцій з ЦП на підприємстві регламентує НКЦПФР, яка має право надавати пояснення та інструкції щодо правильного застосування законодавства у випадках, коли торговці ЦП вступають у договори та потребують уточнень або змін умов цих угод, або ж вирішують їх розірвання. Це важливо для забезпечення відповідності діяльності на фондовому ринку законодавству та для забезпечення прозорості та стабільності інвестування в цінні папери. ДКЦПФР має важливу роль у забезпеченні правильної інтерпретації та застосування законодавства, а також у вирішенні спірних питань, що можуть виникати між суб'єктами ринку. Згідно з положеннями Цивільного кодексу України, у разі зміни умов договору сторони змінюють свої зобов'язання відповідно до змінених умов, які стосуються предмета договору, місця виконання, строків виконання та інших важливих аспектів. Його положення встановлює принцип зміни обов'язків сторін у разі зміни умов договору, що відбувається на підставі взаємної згоди між ними, а також визначає правову основу для того, щоби сторони могли змінювати свої взаємні зобов'язання відповідно до змінених умов договору. Положення Цивільного кодексу України врегульовують відносини між сторонами договору та забезпечують їх можливість адаптувати свої зобов'язання до змінних умов та обставин. Зміна або розірвання договору мають відбуватися в тій самій формі, що і оригінальний договір, який змінюється або розривається. Однак це правило може бути змінене, якщо інше передбачено умовами договору або встановлено законом, або якщо це впливає з звичаїв ділового обороту.

Зазначене положення закону має на меті забезпечити зрозумілість та відповідність процедур зміни або розірвання договору, а також забезпечити збереження правового статусу сторін у разі таких змін. Це також допомагає уникнути можливих спірних ситуацій та конфліктів, пов'язаних з недоречним або невідповідним оформленням змін до договору.

Правила здійснення діяльності з торгівлі ЦП визначають вимоги до укладення договорів між торговцями ЦП та їх клієнтами. Зокрема, в частині визначення істотних умов договорів, в яких також має бути визначено порядок зміни їх умов та дострокового розірвання. Це положення має на меті забезпечити прозорість та взаєморозуміння між сторонами договору та відповідність їхніх дій законодавству та правилам, затвердженим НКЦПФР. Воно також дозволяє сторонам укласти договори з урахуванням можливості зміни умов у майбутньому та умов дострокового розірвання, що може виникнути у зв'язку зі змінами у ситуації або потребами сторін.

Згідно з Розділом XV Правил здійснення діяльності з торгівлі ЦП, торговці ЦП повинні вести реєстр внутрішнього обліку для забезпечення контролю за грошовими коштами та ЦП клієнтів, а також їхніх зобов'язань щодо цих коштів та ЦП. Реєстр внутрішнього обліку має включати інформацію про грошові кошти, цінні папери та зобов'язання, які пов'язані з кожним клієнтом окремо. Він має відображати всі укладені та виконані (або не виконані) договори або разові замовлення, що стосуються цих грошових коштів та ЦП. Облік зобов'язань призначений для відображення всіх операцій, пов'язаних з утворенням, зміною та припиненням взаємних зобов'язань між торговцем ЦП та його клієнтами. Це дозволяє забезпечити точний контроль за фінансовими потоками та зобов'язаннями сторін у рамках діяльності з ЦП.

Додаткові договори та зміни розміру зобов'язань, а також відповідний рух активів у разі зміни умов або розірвання договору повинні бути обов'язково відображені у внутрішньому обліку торговця ЦП. Ця інформація також має бути включена до адміністративних даних торговців ЦП, які

складаються відповідно до Положення про порядок складання та надання адміністративних даних щодо діяльності таких торговців. Положення, затверджене рішенням НКЦПФР, визначає процедуру складання та надання адміністративних даних про діяльність торговців ЦП. Вони містять важливу інформацію про фінансові та ділові показники, які можуть бути використані для контролю та аналізу їхньої діяльності. Включення до цих даних інформації про додаткові договори та зміни у зобов'язаннях допоможе забезпечити повноту та достовірність обліку торговцями ЦП.

Відображення операцій, пов'язаних із зміною умов або розірванням договорів, що укладаються торговцями ЦП, у внутрішньому обліку торговця ЦП дійсно залежить від фактично виконаного руху активів та зобов'язань за основним договором, а також від умов та наслідків додаткового договору. Якщо додатковий договір призводить до зміни умов чи розірвання основного договору, внутрішній облік торговця ЦП може відобразити такі операції згідно з наступними принципами: якщо зміна умов договору призводить до зміни обсягу чи характеру активів чи зобов'язань, ці зміни слід відобразити в обліку відповідно до їхнього фактичного виконання та відповідно до стандартів бухгалтерського обліку; якщо договір розірвано, то відповідно до принципів обліку, необхідно відобразити зміни в активах та зобов'язаннях, які виникають у зв'язку з розірванням договору. У випадку додаткового договору, внутрішній облік торговця ЦП також може відобразити операції згідно з умовами цього додаткового договору та їхніми наслідками. У випадку, коли на момент укладення додаткового договору рух активів за основним договором ще не відбувся, рух активів буде відображатися за умовами, передбаченими у додатковому договорі. Це стосується ситуації, коли додатковий договір не призводить до розірвання основного договору, а лише встановлює додаткові умови чи змінює існуючі. Отже, активи будуть переміщені або використані відповідно до умов, передбачених у додатковому договорі, зберігаючи при цьому основний договір у силі. Це дозволяє сторонам узгоджувати додаткові умови, не порушуючи вже існуючі

договори, і забезпечує правову відповідність всіх умов, що регулюють взаємні відносини між сторонами. У разі, коли укладання додаткового договору призводить до необхідності повернення активів (ЦП або грошових коштів) стороні (сторонам), рух активів за додатковим договором буде мати зворотній напрямок порівняно з основним договором. Це означає, що активи, які були передані або використані в рамках основного договору, повинні бути повернуті або компенсовані відповідно до умов додаткового договору. Такий рух активів відображається у внутрішньому обліку та фінансовій звітності компаній, що здійснюють відповідні операції, і дозволяє забезпечити коректність та чіткість обліку всіх фінансових операцій.

У разі, коли укладання додаткового договору призводить до збільшення або зменшення кількості активів, які було необхідно поставити за основним договором, але не вимагає повернення активів, рух активів за додатковим договором буде мати той самий напрямок, що і основний договір. Це означає, що активи, які були передані або використані в рамках основного договору, залишаються власністю або використовуються в рамках нових умов, встановлених додатковим договором. Рух цих активів відображається у внутрішньому обліку та фінансовій звітності компаній згідно з умовами нового договору і сприяє забезпеченню правильності та точності обліку фінансових операцій. При зміні умов або розірванні договору, що призводить до виникнення, зміни або припинення взаємних зобов'язань між торговцем ЦП та його клієнтами, торговець має оформити таку зміну або розірвання додатковим договором. Цей додатковий договір містить умови зміни або розірвання основного договору. Відображення таких фактів у внутрішньому обліку та адміністративних даних торговця ЦП дозволяє належним чином відобразити всі зміни та їхні наслідки для бізнесу.

У зв'язку з необхідністю надання зберігачу ЦП або реєстратору документів, які є достатніми для ініціювання руху ЦП, додатковий договір має відповідати вимогам нормативних документів, що регулюють депозитарну діяльність. Це означає, що умови додаткового договору повинні

бути сумісними з вимогами законодавства та нормативних документів, які регулюють діяльність депозитаріїв, зокрема щодо надання документів для руху ЦП, їх збереження та обробки. Це допомагає забезпечити правильність та безпеку операцій з ЦП та виконання вимог щодо їх обробки та збереження.

Згідно з вимогами пункту 1 глави 2 Розділу V Положення про депозитарну діяльність, до розпоряджень, які подаються депозитарній установі, повинні бути додані документи або їх копії, засвідчені в установленому законодавством порядку. Ці документи мають підтверджувати наявність підстав для проведення депозитарних операцій. Крім того, депонент (особа, яка здає цінні папери на зберігання) зобов'язаний надати зберігачу договір, додатковий договір та розпорядження. Проте варто зауважити, що до цих розпоряджень має бути додано лише останнє розпорядження, а не всі, які вже виконувалися за цим договором. Це роз'яснення від НКЦПФР стосується порядку оформлення операцій зі зміни умов або розірвання договорів, укладених торговцями ЦП. Воно зазначає, що при зміні договору зобов'язання сторін змінюються відповідно до змінених умов щодо предмета, місця, строків виконання тощо. Якщо ж договір розірветься, це має відбутися в такій самій формі, що й сам договір. Положення також вказує на необхідність враховувати внутрішні облікові процеси та адміністративні дані при оформленні додаткових договорів та зміні розміру зобов'язань. Важливо відображати всі такі операції у внутрішньому обліку та адміністративних даних торговця ЦП. Рух активів може мати зворотній напрямок або залишатися у тому ж напрямку при зміні умов або розірванні договорів. При зміні істотних умов або розірванні договору можливість проведення депозитарних операцій може бути підтверджена додатковим договором, який має містити такі елементи:

- посилання на основний договір, щоби чітко визначити, який договір змінюється або розривається;

- фактичний стан виконання зобов'язань за основним договором на момент підписання додаткового договору, що допоможе встановити точку відліку для подальшого виконання зобов'язань згідно з новими умовами або у разі розірвання;

- необхідні дії щодо руху активів на виконання додаткового договору, що включають в себе будь-які зміни у розмірі або напрямку руху активів, які повинні бути здійснені відповідно до нових умов або у разі розірвання договору.

Ці елементи допоможуть забезпечити правильне оформлення додаткового договору та виконання з ним пов'язаних депозитарних операцій.

У фінансово-господарській діяльності підприємств виникають різноманітні розрахункові відносини з різними сторонами, такими як постачальники матеріальних цінностей і послуг, замовники послуг і покупці продукції, фінансові установи, банки, працівники підприємства та інші підприємства та особи. Зазвичай всі ці розрахунки здійснюються безготівковим шляхом, тобто шляхом перерахування грошових коштів із рахунку платника на рахунок одержувача у його банку.

На підприємствах порядок і форма розрахунків між платником і одержувачем засобів визначаються за допомогою договору між сторонами. Він може бути угодою, окремими домовленостями або іншими документами, які фіксують умови розрахунків між сторонами, і визначає порядок та умови сплати, строки, обсяги та інші важливі аспекти розрахункових відносин між сторонами.

Бухгалтерський облік операцій за розрахунковим рахунком на підприємствах здійснюється на основі виписки банку з розрахункового рахунку. Вона містить інформацію про всі операції, які були здійснені на рахунку протягом певного періоду. З поточного рахунку реєстратори власників іменних ЦП проводять різноманітні операції, що забезпечують комерційну та іншу діяльність підприємства. Ці операції включають: розрахунки за запаси з постачальниками і покупцями продукції, надані та

отримані послуги, одержання заробітної плати та сплата обов'язкових платежів, сплата платежів до бюджету та інших державних фондів; операції, пов'язані із забезпеченням власних потреб; інші операції, що відповідають статутній діяльності підприємства. Ці операції реєструються в бухгалтерському обліку для подальшого аналізу та звітності.

НП(С)БО 7 «Основні засоби» визначає методологічні засади формування інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також їх розкриття у фінансовій звітності. Основні засоби в бухгалтерському обліку відображаються за первинною вартістю. Первинна вартість означає фактичну собівартість спорудження, виготовлення або придбання об'єктів основних засобів. Вона включає витрати на доставку та установку на місці використання з урахуванням страхових платежів під час перевезення, державну реєстрацію та інші витрати. Іншими словами, це фактична собівартість, яку об'єкти основних засобів мають на момент їх введення в експлуатацію.

Відображення основних засобів за їх первинною вартістю дозволяє підприємствам коректно оцінювати їхню вартість та використовувати цю інформацію для прийняття управлінських рішень. Синтетичний облік основних засобів реєстраторів іменних ЦП здійснюється на рахунку 10 «Основні засоби». Цей рахунок призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух як власних основних засобів, так і тих, які були одержані у формі фінансового лізингу, а також орендованих цілісних майнових комплексів, що входять до складу основних засобів.

На рахунку 10 «Основні засоби» відображається загальна вартість основних засобів підприємства, а також витрати, пов'язані з їх придбанням, будівництвом, реконструкцією та модернізацією. Також на цьому рахунку можуть бути відображені основні засоби, які були отримані в рамках фінансового лізингу або орендовані. Цей рахунок є одним з ключових для відображення майнових ресурсів підприємства в бухгалтерському обліку.

Операції придбання або спорудження основних засобів реєстраторами іменних ЦП відображаються в бухгалтерському обліку як капітальні інвестиції. При цьому всі витрати, пов'язані з такими операціями, ураховуються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції». Після завершення операції придбання або спорудження і введення об'єкта в експлуатацію всі збори, які були здійснені на рахунку 15, списуються на рахунки 10 або 11. Починаючи з місяця, що настає після введення основних засобів в експлуатацію, починається нарахування амортизації на їхню вартість.

Розрахунки з дебіторами та кредиторами є ключовим елементом в системі бухгалтерського обліку. Вони відображають фінансові взаємовідносини підприємства з його клієнтами та постачальниками. Стан цих розрахунків у певний момент часу визначається через суми дебіторської (заборгованості покупців перед підприємством) та кредиторської (заборгованості підприємства перед постачальниками) заборгованості.

Для відображення цих розрахунків у фінансовій звітності підприємство використовує документи, такі як Акт надання послуг для розрахунків з дебіторами. Цей акт підтверджує факт надання послуг або товарів та є основою для формування розрахункових вимог перед клієнтами. Такі розрахункові операції мають важливе значення для фінансової діяльності підприємства, оскільки вони впливають на його ліквідність і фінансовий стан.

Для реєстраторів власників іменних ЦП характерним є відсутність значних обсягів товарно-матеріальних цінностей порівняно з промисловими підприємствами. Оскільки їхні головні види діяльності пов'язані з обробкою документації та веденням реєстрів, основну частину товарно-матеріальних цінностей складає канцелярське приладдя та інші офісні потреби. Такі об'єкти майна можуть включати в себе папір, ручки, канцелярські товари, оргтехніку, меблі офісного призначення та інше обладнання, необхідне для забезпечення повсякденної роботи.

Фінансові інвестиції включають у себе придбання різних фінансових інструментів, таких як цінні папери (акції, облігації, векселі тощо), депозити, інвестиційні фонди, деривативи та інші. Мета таких інвестицій полягає в одержанні прибутку або доходу у майбутньому. Люди та підприємства інвестують свої гроші у фінансові інструменти з різних причин, таких як збільшення капіталу, заощадження на пенсію, ризиковані або консервативні інвестиції, або диверсифікація портфеля. Фінансові інвестиції є одним з ключових способів збереження та росту фінансових активів.

Впровадження складання фінансової звітності за МСФЗ має значний потенціал для покращення якості та прозорості фінансової інформації, яка надається на ринку ЦП. Це може призвести до наступних позитивних наслідків (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Наслідки впровадження МСФЗ для обліку ЦП

Наслідки	Результати впровадження
Покращення якості інформації	Використання МСФЗ дозволяє стандартизувати процес складання фінансової звітності, що сприяє збільшенню точності та достовірності фінансової інформації.
Більша прозорість	Міжнародні стандарти фінансової звітності чітко визначають вимоги до розкриття інформації, що забезпечує більшу прозорість фінансової діяльності підприємств.
Збільшення привабливості для інвесторів	Інвестори надають перевагу СГДм, які надають фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів, оскільки це дозволяє їм здійснювати порівняльний аналіз інвестиційних можливостей.
Активізація іноземних інвестицій	Уніфікована та прозора фінансова звітність може збільшити довіру іноземних інвесторів до українського ринку, що сприятиме збільшенню обсягів іноземних інвестицій.
Виходження на світовий ринок капіталу	З використанням міжнародних стандартів фінансової звітності українські підприємства можуть більш ефективно залучати капітал на світових ринках.
Формування конкурентоспроможного ринкового середовища	Стандартизована фінансова звітність сприяє формуванню конкурентоспроможного середовища, де підприємства можуть здійснювати порівняльний аналіз своєї фінансової діяльності та розвиватися ефективніше.

Джерело: власна розробка

Підприємство має обліковувати статутний капітал при реєстрації підприємства та випуску акцій. Для цього визначається кількість та номінальна вартість акцій, які є частиною статутного капіталу. Коли акціонери сплачують свою частку в статутному капіталі, підприємство має вести облік цих оплат та забезпечити їх правильне відображення в бухгалтерському обліку. Якщо статутний капітал змінюється, наприклад, через емісію нових акцій або їх викуп, підприємство також має відобразити ці зміни у своєму обліку. Облік розрахунків з учасниками, які є акціонерами та працюють на підприємстві, включає облік виплат, пов'язаних з акціями, які отримують працівники підприємства, що є акціонерами. Він включає виплати дивідендів, опції на акції, а також будь-які інші форми винагороди.

Для більшої деталізації та контролю підприємство може вести аналітичний облік за кожним учасником (засновником) та відображати різні види виплат чи оплат, пов'язаних із акціями. Ці напрями обліку допомагають підприємствам зберігати правильність та відстежувати рухи акційного капіталу, а також забезпечують відповідність до вимог бухгалтерського обліку.

Акції невластивої емісії, які придбані в інших підприємств, обліковуються як фінансові інвестиції. Вони відображаються на рахунках бухгалтерського обліку в залежності від терміну їхнього придбання.

Кореспонденція за дебетом рахунку 46 «Неоплачений капітал» та кредитом рахунку 40 «Статутний капітал» на всю суму статутного капіталу дозволяє відобразити факт створення статутного капіталу та придбання акційним товариством власних акцій.

Рахунок 46 «Неоплачений капітал» використовується для відображення капіталу, який ще не був сплачений акціонерами, тобто неоплаченого капіталу. Після цього, коли акціонери сплачують свою частку у статутному капіталі, рахунок 46 зменшується, а рахунок 40 «Статутний капітал» збільшується, що відображається на балансі підприємства. Це дозволяє зберегти баланс між активами та пасивами підприємства та відобразити

статутний капітал у фінансовій звітності відповідно до вимог бухгалтерського обліку. Коли акціонери погашають свою заборгованість за статутним капіталом не грошовими коштами, а іншими активами, такими як основні засоби, нематеріальні активи чи запаси, ці активи вважаються їх внеском до статутного капіталу. У бухгалтерському обліку такі внески обліковуються наступним чином:

за дебетом відповідних рахунків активів (наприклад, 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 15 «Капітальні інвестиції», 10 «Основні засоби», 20 «Виробничі запаси» тощо), які відображають активи, передані в якості внеску;

за кредитом рахунку 46 «Неоплачений капітал», який відображає неоплачений капітал, тобто частину статутного капіталу, яка ще не була сплачена.

Зазначена проводка дозволяє відобразити в бухгалтерському обліку факт внесення акціонерами не грошових коштів, а інших активів до статутного капіталу підприємства.

Акції, які придбані з терміном до одного року, класифікуються як поточні інвестиції і відображаються на рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції», який використовується для обліку інвестицій, що передбачаються для реалізації протягом короткострокового періоду (не більше одного року).

Акції, які придбані з терміном більше одного року, класифікуються як довгострокові інвестиції. Вони відображаються на рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», який використовується для обліку інвестицій, які передбачаються для утримання протягом тривалого періоду, який перевищує один рік.

Відображення операцій з облігаціями на рахунках бухгалтерського обліку може відрізнятися в залежності від того, чи обліковується облігація у емітента чи у власника (інвестора).

Облігації у емітента відображаються на його балансі як зобов'язання. Рахунок 52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями» використовується емітентом для обліку операцій з облігаціями і дозволяє зберігати інформацію про розрахунки з інвесторами за випущеними та сплаченими власними облігаціями, які мають строк погашення понад дванадцять місяців з дати балансу.

Рахунок 52 має такі субрахунки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Характеристика субрахунків рахунку 52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями»

Субрахунок	Його призначення
521 «Зобов'язання за облігаціями»	облік основного боргового зобов'язання перед власниками облігацій
522 «Премія за випущеними облігаціями»	облік сум, які отримані від інвесторів вище номінальної вартості облігацій
523 «Дисконт за випущеними облігаціями»	облік різниці між номінальною вартістю облігацій та їх фактичною вартістю на ринку

Джерело: власна розробка

Якщо емітент розміщує свої облігації з премією (тобто за ціною, яка перевищує їх номінальну вартість), то сума перевищення відображається на кредиті субрахунку 522 «Премія за випущеними облігаціями». Це означає, що емітент отримав певну суму грошей, яка перевищує номінальну вартість облігацій. У разі розміщення облігацій з наданням дисконту (тобто за ціною, яка менше номінальної вартості), сума перевищення номінальної вартості облігації над вартістю її продажу враховується у емітента за дебетом субрахунку 523 «Дисконт за випущеними облігаціями». Це вказує на те, що емітент продав облігації за сумою, яка менше їх номінальної вартості, тому йому доведеться відшкодувати різницю. Зазначені субрахунки допомагають розрізнити основні компоненти зобов'язань за випущеними облігаціями та правильно відобразити їх у фінансовій звітності емітента.

Облігації оцінюються спочатку за їх фактичною собівартістю, яка включає в себе не лише справедливую вартість облігацій на момент їх

придбання, але також витрати, пов'язані з їх придбанням або вибуттям (витрати на послуги депозитарію, комісійні виплати, адміністративні витрати тощо). Такий підхід дозволяє врахувати повну вартість облігацій для обліку та аналізу фінансових показників підприємства чи іншої організації. Метод амортизованої собівартості дозволяє розподілити премію за облігаціями або дисконт на частини протягом терміну їх обігу. Замість того, щоб визначати весь дохід або витрату в момент розміщення облігацій, вони розподіляються пропорційно до терміну до їх погашення. Цей підхід дозволяє більш точно відображати фактичні фінансові результати, пов'язані з облігаціями, та забезпечує більш об'єктивне відображення їхньої вартості в балансі.

Сума амортизації дисконту або премії нараховується одночасно з нарахуванням відсотку, що підлягає отриманню. Ця сума відображається у складі інших фінансових доходів або інших фінансових витрат, залежно від того, чи є амортизація дисконту або премії витратою чи доходом для інвестора. Це відбувається через кредит рахунку 733 «Інші доходи від фінансових операцій» або кредит рахунку 952 «Інші фінансові витрати». Одночасно з цим збільшується або зменшується балансова вартість фінансових інвестицій відповідно до того, чи нараховується амортизація дисконту чи премії.

Цінні папери на балансі інвестора відображаються як фінансові активи.

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» в бухгалтерському обліку використовується для узагальнення інформації про довгострокові інвестиції або вкладення підприємства. Це включає такі активи як цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, інвестиції у статутний капітал інших підприємств, інвестиції, створені на території країни або за кордоном, та інші фінансові інструменти, які підприємство збирає з метою отримання довгострокового доходу або збільшення власного капіталу. Рахунок 14 відображається у балансі та надає інформацію про наявність та рух цих довгострокових інвестицій протягом звітного періоду. Вони є значною частиною активів інвестиційних фірм і відіграють важливу

роль у стратегії фінансового управління та забезпеченні стійкості його фінансового стану.

Рахунок 14 має такі субрахунки (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Характеристика субрахунків рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»

Субрахунок	Його призначення
141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»	облік інвестицій, які підприємство робить у підприємства, з якими воно має значний вплив або контроль через володіння певною кількістю акцій або інших цінних паперів, що дає можливість управляти цими підприємствами
142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»	облік інвестицій у підприємства, з якими підприємство має певні зв'язки, але не має контролю або значного впливу на них
143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»	облік інвестицій у підприємства, з якими підприємство не має жодних значних зв'язків або контролю

Джерело: власна розробка

На рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» за дебетом відображається вартість довгострокових інвестицій, тобто сума коштів, які підприємство вклало в цінні папери, облігації або статутний капітал інших підприємств. За кредитом на цьому рахунку відображається вибуття (списання) цих інвестицій або зменшення їх вартості, якщо таке вибуття або зменшення вартості відбувається. Якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі, тобто якщо підприємство має значний вплив або контроль над іншими підприємствами, то на рахунок 14 також можуть бути зараховані дивіденди, отримані від цих інвестицій. Дивіденди - це прибуток, який підприємство отримує від інших підприємств за володіння їх акціями чи іншими цінними паперами.

Аналітичний облік за рахунком 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування. Це означає, що кожне фінансове вкладення в об'єкт інвестування, будь то цінні папери, облігації чи статутний капітал підприємства, обліковується окремо. Аналітичний облік має забезпечувати

можливість відслідковувати інформацію про довгострокові фінансові вкладення як на території країни, так і за її межами. Це важливо для аналізу ризиків та отримання повної інформації про стан інвестиційного портфеля підприємства. Такий розподіл дозволяє керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо стратегії інвестування та диверсифікації ризиків.

Так, рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» призначений для обліку наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, включаючи депозитні сертифікати. Він використовується для відображення фінансових інвестицій, які підприємство здійснює з метою отримання короткострокового прибутку або для збереження коштів на короткий термін. За дебетом 352 «Інші поточні фінансові інвестиції» відображається внесення грошових коштів на придбання депозитних сертифікатів та облігацій. За кредитом рахунку 352 відображається виплата коштів від поточних фінансових інвестицій (наприклад, погашення облігацій або викуп депозитних сертифікатів). Облік на рахунку 35 допомагає контролювати ліквідність підприємства та ефективно управляти його фінансовими ресурсами, забезпечуючи можливість швидко реагувати на зміни у фінансовому середовищі.

Для забезпечення ефективного аналітичного обліку за субрахунком 352 «Інші поточні фінансові інвестиції» можна створити аналітичні рахунки за різними видами фінансових інвестицій та відображати їх як на території країни, так і за кордоном. Наприклад, можна створити такі аналітичні рахунки:

352.1 «Поточні фінансові інвестиції в українських цінні папери»

352.2 «Поточні фінансові інвестиції в іноземні цінні папери»

Інші аналітичні рахунки за потребою.

Кожен з цих аналітичних рахунків дозволяє відслідковувати рух коштів та доходів за конкретними видами інвестицій як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Така структура дозволяє забезпечити детальний облік та

аналіз фінансових інвестицій з урахуванням їх різноманіття та місця розташування.

Субрахунок 731 «Дивіденди одержані» призначений для обліку належних дивідендів, отриманих від інших підприємств, які не є асоційованими, дочірніми або спільними. Дивіденди — це частина прибутку підприємства, яка виплачується його акціонерам або власникам паїв. На цьому субрахунку відображається сума дивідендів, які були отримані підприємством від інших компаній у вигляді прибутку від їхньої діяльності. Ці дивіденди можуть бути отримані як в грошовій формі, так і у вигляді інших активів. Облік на субрахунку 731 дозволяє підприємству відстежувати отримання дивідендів і враховувати їх у фінансовій звітності для подальшого аналізу фінансового стану компанії та прийняття управлінських рішень.

Субрахунок 732 «Відсотки одержані» призначений для обліку отриманих відсотків за облігаціями або іншими цінними паперами, які не включаються до категорії дивідендів, а також за іншими операціями, що приносять відсотковий дохід. На ньому відображається сума відсотків, отриманих від утримання облігацій або інших фінансових інструментів, де винагорода виплачується у вигляді відсоткового доходу. Це може включати відсотковий дохід, отриманий від фінансових інвестицій, таких як облігації, а також відсоткові виплати за фінансову оренду необоротних активів. Облік на субрахунку 732 дозволяє підприємству відстежувати отримання відсоткового доходу та враховувати його у фінансовій звітності для подальшого аналізу та планування фінансових операцій.

Субрахунок 733 «Інші доходи від фінансових операцій» призначений для обліку інших доходів, що виникають від фінансової діяльності і не включені до інших субрахунків рахунку 73 «Інші фінансові доходи». Він використовується для відображення доходів, які не відносяться до дивідендів або відсотків, але все ж становлять частину доходу від фінансових операцій. Сюди можуть включатися доходи від амортизації премій, отриманих за випущеними облігаціями або іншими цінними паперами, а також доходи від

інших фінансових інструментів, наприклад, від строкових депозитних вкладів. Отже, субрахунок 733 допомагає відстежувати та узагальнювати інші доходи, які виникають від фінансової діяльності, і забезпечує повноту обліку цих доходів у фінансовій звітності підприємства.

Аналітичний облік фінансових доходів може бути ведений за об'єктами інвестування, щоб забезпечити більш деталізовану інформацію про джерела доходів підприємства. Цей підхід дозволяє відстежувати дохід, отриманий від кожного окремого об'єкта інвестування чи кожної групи об'єктів. Підприємство веде аналітичний облік фінансових доходів за такими параметрами (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Параметри аналітичного обліку доходів від операцій із цінними паперами

Параметр	Його зміст
Тип інвестиційних активів	Розподіл доходів за видами інвестиційних активів, такими як акції, облігації, депозитні вклади тощо.
Конкретні інвестиції	Відстеження доходу, отриманого від кожного окремого фінансового інструменту або проекту.
Об'єкти інвестування	Розподіл доходів за різними об'єктами інвестування, такими як певні компанії, облігації вибраного емітента, інвестиційні фонди тощо.
Географічні регіони	Відстеження доходів, отриманих від інвестицій в різних географічних регіонах, як на території країни, так і за кордоном.

Джерело: власна розробка

Цей аналітичний облік дозволяє керівництву підприємства аналізувати ефективність різних інвестиційних стратегій та приймати обґрунтовані рішення щодо подальших інвестиційних кроків.

Субрахунок 741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій» призначений для узагальнення інформації про доходи, отримані в результаті реалізації фінансових інвестицій. Він відображає доходи, отримані від продажу цінних паперів, акцій, облігацій, депозитів, а також будь-яких інших фінансових інструментів, що були придбані для інвестування та пізніше реалізовані. Інформація на цьому субрахунку дозволяє зробити аналіз

ефективності фінансових інвестицій та визначити прибутковість портфеля. Також ця інформація використовується для формування фінансової звітності та прийняття управлінських рішень щодо подальшого розпорядження фінансовими ресурсами компанії.

Субрахунок 971 «Собівартість реалізованих фінансових інвестицій» призначений для обліку собівартості реалізованих фінансових інвестицій. На цьому рахунку відображається балансова вартість фінансових інвестицій на дату їх реалізації, а також інші витрати, пов'язані з їх реалізацією. До складу собівартості реалізованих фінансових інвестицій можуть входити такі витрати: вартість придбання фінансових інвестицій; комісійні витрати, пов'язані з укладенням та здійсненням операцій з фінансовими інвестиціями; інші витрати, що виникають у зв'язку з реалізацією фінансових інвестицій, наприклад, податки чи збори. Цей субрахунок дозволяє компанії визначити витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій, і розрахувати їхню собівартість для подальшого аналізу ефективності інвестиційних операцій.

Субрахунок 952 «Інші фінансові витрати» використовується для обліку витрат, що виникають у зв'язку з залученням позикового капіталу та інших фінансових операцій. Типові витрати, які можуть бути відображені на цьому субрахунку, наведені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Типові витрати, які можуть бути відображені на субрахунку 952 «Інші фінансові витрати»

Статті витрат	Склад витрат
1	2
Випуск власних цінних паперів	витрати на підготовку та розміщення власних цінних паперів, таких як витрати на організацію емісії, рекламні витрати, витрати на консультування та правову підтримку.
Утримання власних цінних паперів	витрати, пов'язані з утриманням цінних паперів у обігу, такі як комісійні виплати посередникам, витрати на обслуговування рахунків, витрати на адміністрування цінних паперів тощо.
Нарахування відсотків за кредитами	витрати, пов'язані з нарахуванням відсотків за позиками, які не є банківськими кредитами, такими як відсотки за випущеними облігаціями, кредити від інших підприємств чи осіб, фінансова оренда тощо.

1	2
Інші фінансові витрати	інші витрати, що виникають у зв'язку з фінансовою діяльністю підприємства, наприклад, витрати на здійснення фінансових операцій, витрати на структурування фінансових угод, платежі за фінансові консультації тощо.

Джерело: власна розробка

Цей субрахунок дозволяє підприємству відстежувати і аналізувати витрати, пов'язані з фінансовими операціями, та включати їх у фінансові звіти для отримання повної фінансової картини діяльності підприємства.

Субрахунок 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій» призначений для обліку суми знецінення (уцінки) необоротних активів і фінансових інвестицій. На цьому відображаються витрати, пов'язані зі знеціненням (уцінкою) фінансових інвестицій підприємства. До складу уцінки фінансових інвестицій входять такі витрати: втрати від знецінення фінансових інвестицій, які виникли внаслідок змін у їх ринковій вартості або стану ринку; витрати на поновлення фінансових інвестицій до їх оцінки до ринкової вартості; інші витрати, пов'язані зі знеціненням (уцінкою) фінансових інвестицій, зокрема, витрати на оцінку, аудиторські послуги, витрати на зберігання або страхування. Цей субрахунок дозволяє компанії відображати фінансові наслідки знецінення (уцінки) фінансових інвестицій у фінансовій звітності, що допомагає керівництву та зацікавленим сторонам

Для відображення операцій з векселями в обліку використовуються рахунки та субрахунки, які відображають отримані та видані векселі на короткий і довгий термін (табл. 2.6). Основна ідея використання субрахунку 182 «Довгострокові векселі одержані» полягає в тому, що підприємство може одержати вексель як засіб забезпечення погашення довгострокових заборгованостей перед ним. Інформація про такі векселі включає дату їх отримання, номінальну вартість, строк дії, ставку відсотків (якщо така є), інформацію про основні умови оплати та будь-які інші умови, які можуть впливати на їх облік та використання.

Таблиця 2.6

Рахунки та субрахунки для відображення операцій з векселями в обліку

№ з/п	Назва рахунку/субрахунку	Призначення	Роль в управлінні підприємством
1	182 «Довгострокові векселі одержані»	використовується для обліку векселів, які були отримані як частина довгострокової дебіторської заборгованості	дозволяє підприємству відстежувати й контролювати довгострокові векселі, які вони отримали як частину своїх активів і можуть використовувати їх для забезпечення своїх фінансових зобов'язань.
2	34 «Короткострокові векселі одержані»	призначений для обліку короткострокової заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за різноманітними операціями, які забезпечені векселями	дозволяє підприємству контролювати та управляти короткостроковою заборгованістю, яка забезпечена векселями, та вчасно здійснювати її погашення.
3	51 «Довгострокові векселі видані»	відображається заборгованість компанії перед постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами, яка забезпечена виданими довгостроковими векселями	дозволяє вести контроль за фінансовими зобов'язаннями, які мають бути погашені в майбутньому за допомогою довгострокових векселів.
4	62 «Короткострокові векселі видані»	відображає видачу векселів як засобу оплати за отримані послуги, товари або в інших операціях	дозволяє ефективно управляти платіжними потоками та вчасно виконувати фінансові зобов'язання.

Джерело: власна розробка

Рахунок 34 «Короткострокові векселі одержані» дозволяє відстежувати заборгованість, яка має бути сплачена протягом короткострокового періоду, і яка була забезпечена підписаними векселями. Інформація, що включається до обліку на цьому рахунку, може містити дані про дату виписки векселів, їх номінальну вартість, строк погашення, умови оплати та будь-які інші важливі деталі. На рахунку 34 «Короткострокові векселі одержані» за дебетом відображається отримання короткострокових векселів за продані товари, роботи, послуги або за іншими операціями. Це означає, що СГД отримала вексель від своїх клієнтів або дебіторів як засіб погашення заборгованості. За

кредитом на цьому рахунку відображається отримання коштів в погашення векселів (наприклад, під час їх погашення в банку або в іншого кредитора), а також погашення короткострокової заборгованості, складеної векселем. Крім того, витрати, пов'язані з продажем векселя третій стороні або інші операції з векселями, також можуть бути відображені за кредитом на цьому рахунку.

Аналітичний облік короткострокових векселів одержаних ведеться за кожним конкретним векселем. Це означає, що для кожного векселя фіксується не лише загальна сума, а й усі важливі деталі, такі як дата векселя, сума, відомості про того, хто видав вексель, умови погашення, термін, підписи, інші відомості, які можуть бути важливими для обліку та контролю за цими фінансовими інструментами. Це дозволяє підприємству здійснювати більш точний та ефективний облік своїх короткострокових векселів та вчасно вживати відповідних заходів щодо їх управління та операційного контролю.

Основні моменти обліку на рахунку 51 «Довгострокові векселі видані» включають отримання товарів або послуг, виконання робіт або отримання інших послуг, за які видано векселі, а також виплату заборгованості, що забезпечена цими векселями. За дебетом на рахунку 51 відображаються операції з отриманням товарів, послуг або виконанням робіт, за які видані довгострокові векселі. За кредитом на цьому рахунку фіксується виплата заборгованості, забезпеченої виданими векселями.

Аналітичний облік за рахунком 51 «Довгострокові векселі видані» ведеться за кожним виданим векселем окремо. Для кожного виданого векселя ведеться відповідний обліковий запис, що дозволяє відстежувати всі деталі та обсяги зобов'язань, які забезпечені цими векселями. Це важливо для контролю за зобов'язаннями компанії та забезпечення їхнього своєчасного погашення в майбутньому.

Рахунок 62 «Короткострокові векселі видані» використовується для обліку розрахунків з постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами, за які підприємство отримало сировину, матеріали, товари, послуги, роботи та інші операції, і сплатила або зобов'язалася сплатити їм

векселями. Він відображає зобов'язання підприємства за короткостроковими платіжними документами, що видаються в рахунок забезпечення платежів за отриманими послугами або товарами.

За дебетом рахунку 62 «Короткострокові векселі видані» відображається погашення зобов'язань за виданими векселями, а за кредитом - їх видача для забезпечення платежів або інших операцій. Аналітичний облік за рахунком 62 «Короткострокові векселі видані» ведеться за кожним виданим векселем. Крім того, важливо вести облік за строками погашення цих векселів, щоб мати чітку картину заборгованості та забезпечення платежів у майбутньому.

Прості та переказні векселі можуть відображатися на рахунках для короткострокових та довгострокових зобов'язань або активів відповідно до їх терміну. Відсоткові векселі мають визначений процентний дохід, який має бути сплачений в майбутньому. При їх отриманні або виданні дохід або витрати, пов'язані з відсотками, реєструються на відповідних рахунках доходів або витрат. В обліку ці операції відображаються окремо від основної суми векселів.

Безвідсоткові векселі не мають процентних виплат і виставляються на конкретну суму. Вони можуть бути відображені на рахунках аналогічно простим та переказним векселям без врахування витрат або доходів, пов'язаних з процентами.

Отже, основна відмінність в обліку між відсотковими та безвідсотковими векселями полягає у відображенні відсоткових доходів або витрат відповідно до їх умов.

Відсотковий вексель має визначену суму річного відсотка, яка додається до його номінальної вартості для обчислення загальної суми погашення. Відсотки, нараховані за отриманим векселем, включаються до складу доходів і відображаються за кредитом рахунку 732 «Відсотки одержані». Натомість відсотки, нараховані за виданим векселем, включаються до складу витрат і відображаються за дебетом рахунку 952

«Інші фінансові витрати». Це відображає витрати, пов'язані з виплатою відсотків за вексель, який видано. Отже, ці операції відображаються в бухгалтерському обліку як складові частини фінансових доходів і витрат, відповідно.

2.2. Відображення операцій з цінними паперами у фінансовій і податковій звітності підприємства

Звітність фірм-реєстраторів власників іменних ЦП є важливою складовою фінансової системи. Вона складається з бухгалтерського балансу і звіту про фінансові результати, які складаються за рік наростаючим підсумком з початку звітного року. Згідно з законодавством та стандартами бухгалтерського обліку в Україні, фірми-реєстратори мають дотримуватися єдиних принципів, методів і процедур при складанні бухгалтерської звітності. Це забезпечує стандартизацію та порівнюваність фінансової інформації, що є важливим для аналізу фінансового стану підприємств.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та затверджені НП(С)БО встановлюють правила та вимоги, які мають дотримуватися при складанні фінансової звітності. Це допомагає забезпечити достовірність, об'єктивність і порівнюваність фінансової інформації, що є важливим для рішень управління та інвестування.

Зміни до Податкового кодексу України, які були внесені Законом № 5519-VI [23], стосувались оподаткування операцій із ЦП та деривативами, і вони вступили в дію з 1 січня 2013 року. Вони відображали спробу удосконалити систему оподаткування і привести її у відповідність з міжнародними стандартами. Для бізнесу і фінансових установ ці зміни мали значний вплив на оподаткування їх операцій з ЦП та деривативами, оскільки вплинули на стратегії інвестування, фінансове планування та загальну

ефективність бізнесу. Тому дослідження цього питання є корисним для розуміння його впливу на ринок ЦП та фінансову сферу в Україні.

Пункти 153.8 і 153.9 ПКУ визначають новий порядок оподаткування операцій із ЦП та деривативами у частині нових ставок оподаткування, змін в базі оподаткування, а також введення нових правил щодо звітності та обліку оподатковуваних операцій. ПКУ визначає ставки спеціального акцизного податку на операції з відчуження ЦП та деривативів. Операції з продажу ЦП та деривативів на фондовій біржі оподатковуються ставкою 0%, якщо біржовий курс ЦП визначається відповідно до вимог, встановлених НКЦПФР, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики.

Операції з продажу ЦП поза фондовою біржею, які перебувають у біржовому реєстрі, оподатковуються ставкою 0,1%, які не перебувають у біржовому реєстрі, - за ставкою 1,5%. Укладені деривативи (контракти) поза фондовою біржею оподатковуються ставкою 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ці ставки відображають особливості оподаткування операцій з ЦП та деривативами на ринку України.

Акцизний податок застосовується до певних видів товарів, які можуть мати негативний вплив на суспільство або навколишнє середовище, наприклад, алкогольні напої, тютюнові вироби чи важкі нафтопродукти. Він встановлюється для компенсації витрат, пов'язаних з наслідками використання цих товарів. Ведення особливого акцизного податку на операції з відчуження ЦП та операцій з деривативами спрямовано на досягнення інших цілей, таких як збільшення доходів бюджету та регулювання фінансового ринку. Він має скоріше характер фінансового інструменту для збору коштів, ніж акцизного податку з точки зору традиційної економічної теорії оподаткування.

Отже, з точки зору теорії оподаткування, введення акцизного податку на операції з ЦП та деривативами може потребувати уважного аналізу щодо його економічної обґрунтованості та цілей, які він ставить перед собою.

Непрямі податки, якими є акцизи, мають регресивний характер, вони є відносно вищими для шарів населення із низькими доходами. Тому їх широке застосування може бути обмеженим з точки зору соціальної справедливості. Платниками особливого акцизного податку на операції з відчуження ЦП та деривативами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, як резиденти, так і нерезиденти. Резиденти - це особи, які мають статус резидента згідно з податковим законодавством країни, де вони здійснюють свою діяльність. Нерезиденти - це особи, які не мають статусу резидента відповідної країни, але можуть здійснювати операції на її території або через неї. Платником акцизного податку є будь-яка особа, яка здійснює відповідні операції з ЦП та деривативами, незалежно від того, чи є вони відокремленими підрозділами юридичних осіб чи навіть якщо це юридичні особи, які не мають статусу резидента відповідної країни.

Центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи, державні установи та організації, які не є суб'єктами підприємницької діяльності, а також фізичні та юридичні особи - резиденти або нерезиденти, які здійснюють відчуження певних ЦП та деривативів, не є платниками особливого податку на ці операції.

Базою оподаткування є договірна вартість ЦП або деривативів, яка визначається у первинних бухгалтерських документах за будь-якою операцією з їх відчуження. Це означає, що сума, за яку було укладено угоду про відчуження ЦП або деривативів, визначається як основа для обчислення податку.

Податковий агент, який може бути торговцем ЦП, таким як банк, має обов'язок нараховувати, утримувати та сплачувати особливий податок до бюджету від імені та за рахунок особи, яка отримує доходи в результаті операцій з ЦП. Також він зобов'язаний вести податковий облік та подавати податкову звітність відповідним податковим органам.

Якщо операції щодо ЦП здійснюються без участі торговця ЦП, наприклад, як у випадку з неемісійними ЦП чи даруванням ЦП, тоді немає

відповідальної особи, яка могла би перерахувати особливий податок до бюджету. Тобто, в таких випадках до бюджету не буде зараховано жодної суми з цього податку. Якщо операції із ЦП, які стосуються інститутів спільного інвестування відкритого типу, виключені з об'єкта обкладення особливим податком, то операції такого типу не будуть призводити до перерахування акцизного податку до державного бюджету.

Ця інформація стосується конкретної системи оподаткування операцій з ЦП та деривативами. Відповідно до неї, датою виникнення податкових зобов'язань є дата отримання доходу від таких операцій. Податковий період у цьому випадку складає квартал. Податок має бути сплачений до бюджету протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку, передбаченого для подання декларації. Ця система дозволяє регулювати оподаткування операцій з ЦП та деривативами та забезпечує своєчасне сплатення податку до бюджету. Важливою є своєчасна подача декларацій і сплата податку у встановлений строк, щоби уникнути штрафів та інших негативних наслідків.

Правила випуску, обігу, погашення та стягнення за фінансовими векселями регулюються згідно з типом векселів:

- казначейські фінансові векселі випускає центральний орган виконавчої влади, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів. Правила затверджує Кабінет Міністрів України;

- банківські фінансові векселі емітуються банківськими установами. емітуються банківськими установами. Правила затверджує Національний банк України.

Прирівнювання оформлення казначейського фінансового векселя до видачі платнику податку суми бюджетного відшкодування відбувається через перерахування коштів з бюджетного рахунку на поточний рахунок платника податків. Це означає, що ця операція вважається формою сплати податку. Пред'явлення казначейського фінансового векселя органу державної казначейської служби розглядається як сплата узгодженого грошового

зобов'язання, що також відповідає оплаті податку.

Казначейські фінансові векселі не можуть бути пред'явлені до закінчення терміну їх погашення, їх використання обмежується встановленими строками погашення, і вони не можуть бути використані після цих строків. Відшкодування ПДВ може здійснюватися шляхом видання казначейського фінансового векселя. У разі такого відшкодування, вексель надають протягом п'яти операційних днів після отримання висновку органу державної податкової служби щодо правомірності бюджетного відшкодування. У випадку автоматичного відшкодування, вексель видано протягом трьох операційних днів.

Якщо емітент ЦП має ознаки фіктивності на момент вчинення операції з цими ЦП, то витрати, пов'язані з придбанням цих ЦП, не враховуються при визначенні фінансового результату покупця цих ЦП. Важливою є обґрунтованість прийняття рішення щодо включення емітента до переліку осіб з ознаками фіктивності. Це робиться на підставі інформації, яка є на момент вчинення правочину щодо цих ЦП. Однак, якщо пізніше емітент буде виключений з цього переліку і офіційно визнаний як «нормальний», це само по собі не дає підстави для поновлення витрат у покупця. Це тому, що норма ПКУ прив'язана саме до моменту вчинення правочину, і вона залишається чинною незалежно від подальших змін статусу емітента. Отже, в разі пізнішого виключення емітента з переліку осіб з ознаками фіктивності, витрати покупця цих ЦП залишаються неврахованими при визначенні фінансового результату операції з цими ЦП.

НКЦПФР уповноважена встановлювати ознаки фіктивності емітента та приймати рішення про його включення до списку осіб, які мають такі ознаки. Це важлива функція, яка спрямована на забезпечення стабільності та надійності фондового ринку, а також захисту інвесторів.

Ознаки фіктивності суб'єктів господарювання можуть бути різноманітними і вказують на незаконні або недостовірні дії чи характеристики таких суб'єктів. Деякі загальні ознаки фіктивності, які

можуть вказувати на шахрайську діяльність або інші порушення законодавства, включають такі: зареєстровано на недійсні (утрачені, загублені) або підроблені документи або не зареєстровано відповідно до законодавства; зареєстровано на фізичну особу з подальшою передачею у володіння чи управління підставним особам або особам, що не мають наміру провадити фінансово-господарську діяльність; зареєстровано та впроваджено фінансово-господарську діяльність без відома та згоди засновників або керівників; факт відсутності за місцезнаходженням; нерегулярне розкриття інформації відповідно до законодавства; відсутність чистих доходів згідно зі звітом про фінансові результати; маленька кількість працівників та/або низькі витрати на оплату праці порівняно з мінімальним розміром заробітної плати; відсутність бухгалтера або бухгалтерської служби. Ці ознаки можуть свідчити про недостовірність діяльності суб'єкта господарювання та їхню фіктивність. Однак важливо проводити детальний аналіз і враховувати всі обставини, щоб правильно оцінити ситуацію.

Відповідно до Закону «Про інститути спільного інвестування», викуп акцій чи інвестиційних сертифікатів венчурним фондом здійснюється за їх розрахунковою вартістю на день зарахування на рахунок фонду. Це означає, що фонд розраховується з власниками акцій або інвестиційних сертифікатів за ціною, яка відображає їхню розрахункову вартість на момент здійснення операції викупу. Рахунок 45 «Вилучений капітал» використовується для обліку фактичної собівартості викуплених акцій чи інвестиційних сертифікатів. У складі цього рахунку є такі субрахунки: 451 «Вилучені акції» - використовується для обліку викуплених акцій; 453 «Інший вилучений капітал» - призначений для обліку викуплених інвестиційних сертифікатів. Ці рахунки дозволяють відокремлено відображати в обліку вартість акцій та інвестиційних сертифікатів, які були викуплені та наявні у фонді. Ведення таких аналітичних рахунків дозволить детальніше відображати операції з вилучення акцій та інвестиційних сертифікатів у бухгалтерському обліку. Розрізнення за цими категоріями дозволить краще контролювати та

аналізувати рух активів венчурного фонду, а також здійснювати ефективне управління цими ресурсами відповідно до стратегії фонду.

2.3. Аналіз операцій з цінними паперами та напрями удосконалення обліково-інформаційної системи ТОВ «Кремій Брок»

У табл. 2.7 наведено аналіз динаміки та структури активів ТОВ «Кремій Брок».

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки та структури активів ТОВ «Кремій Брок» (станом на кінець року)

Актив	2020	2021	2022	2023	Абс. приріст	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7
	Тис. грн.					
Нематеріальні активи:	10	9	6	10	0	0,00
первісна вартість	12	12	10	15	3	25,00
накопичена амортизація	-2	-3	-4	-5	-3	150,00
Основні засоби:	120	105	72	42	-78	-65,00
первісна вартість	259	279	279	283	24	9,27
знос	-139	-174	-207	-241	-102	73,38
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1	1	0	0	-1	-100,00
Усього за розділом I	131	115	78	52	-79	-60,31
Запаси	0	0	1	0	0	
Виробничі запаси	25	0	1	0	-25	-100,00
Векселі одержані	8177	177	0	0	-8177	-100,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1452	396	476	512	-940	-64,74
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0	4	2	3	3	
Інша поточна дебіторська заборгованість	13834	34	34	0	-13834	-100,00
Поточні фінансові інвестиції	10089	6987	7695	7199	-2890	-28,65
Гроші та їх еквіваленти	71	83	20	27	-44	-61,97
Усього за розділом II	33623	7681	8307	7741	-25882	-76,98
Баланс	33754	7796	8385	7793	-25961	-76,91

Закінчення табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7
	Структура, %					
Нематеріальні активи:	0,03	0,12	0,07	0,13	0,10	
первісна вартість	0,04	0,15	0,12	0,19	0,16	
накопичена амортизація	-0,01	-0,04	-0,05	-0,06	-0,06	
Основні засоби:	0,36	1,35	0,86	0,54	0,18	
первісна вартість	0,77	3,58	3,33	3,63	2,86	
знос	-0,41	-2,23	-2,47	-3,09	-2,68	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	
Усього за розділом I	0,39	1,48	0,93	0,67	0,28	
Запаси	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	
Виробничі запаси	0,07	0,00	0,01	0,00	-0,07	
Векселі одержані	24,23	2,27	0,00	0,00	-24,23	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	4,30	5,08	5,68	6,57	2,27	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0,00	0,05	0,02	0,04	0,04	
Інша поточна дебіторська заборгованість	40,98	0,44	0,41	0,00	-40,98	
Поточні фінансові інвестиції	29,89	89,62	91,77	92,38	62,49	
Гроші та їх еквіваленти	0,21	1,06	0,24	0,35	0,14	
Усього за розділом II	99,61	98,52	99,07	99,33	-0,28	
Баланс	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	

Джерело: власні розрахунки

Протягом 2020-2023 років вартість активів ТОВ «Креміль-Брок» скоротилася на 25961 тис. грн., або на 76,91%. Найбільший вплив на це мали такі статі у частині скорочення: векселі одержані (на 8177 тис. грн., або на 100,00%), інша поточна дебіторська заборгованість (на 13834 тис. грн., або на 100,00%), поточні фінансові інвестиції (на 2890 тис. грн., або на 28,65%). Основну питому вагу у структурі активів мають поточні фінансові інвестиції, частка яких зросла з 29,89% до 92,38%, або на 62,49%.

У табл. 2.8 наведено аналіз динаміки та структури пасивів ТОВ «Креміль Брок». Основними причинами скорочення пасивів є: зменшення інших довгострокові зобов'язання (на 10000 тис. грн., або на 100,00%), інші поточні зобов'язання (на 16893 тис. грн., або на 100,00%).

**Аналіз динаміки та структури пасивів ТОВ «Креміль Брок»
(станом на кінець року)**

Актив	2020	2021	2022	2023	Абс. приріст	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7
	Тис. грн.					
Зареєстрований (пайовий) капітал	7000	7000	7000	7000	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-854	-769	634	49	903	-105,74
Усього за розділом I	6146	6231	7634	7049	903	14,69
Інші довгострокові зобов'язання	10000	0		0	-10000	-100,00
Усього за розділом II	10000	0	0	0	-10000	-100,00
Векселі видані	568	568	568	568	0	0,00
Поточна кредиторська заборгованість:						
за товари, роботи, послуги	147	71	22	33	-114	-77,55
за розрахунками з бюджетом	0	23	4	14	14	
за у тому числі з податку на прибуток	0	23	4	14	14	
за одержаними авансами	0	181	151	113	113	
Інші поточні зобов'язання	16893	722	0	0	-16893	-100,00
Усього за розділом III	17608	1565	751	744	-16864	-95,77
Баланс	33754	7796	8385	7793	-25961	-76,91
	Структура, %					
Зареєстрований (пайовий) капітал	20,74	89,79	83,48	89,82	69,09	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-2,53	-9,86	7,56	0,63	3,16	
Усього за розділом I	18,21	79,93	91,04	90,45	72,24	
Інші довгострокові зобов'язання	29,63	0,00	0,00	0,00	-29,63	
Усього за розділом II	29,63	0,00	0,00	0,00	-29,63	
Векселі видані	1,68	7,29	6,77	7,29	5,61	
Поточна кредиторська заборгованість:						
за товари, роботи, послуги	0,44	0,91	0,26	0,42	-0,01	
за розрахунками з бюджетом	0,00	0,30	0,05	0,18	0,18	
за у тому числі з податку на прибуток	0,00	0,30	0,05	0,18	0,18	
за одержаними авансами	0,00	2,32	1,80	1,45	1,45	
Інші поточні зобов'язання	50,05	9,26	0,00	0,00	-50,05	
Усього за розділом III	52,17	20,07	8,96	9,55	-42,62	
Баланс	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	

Джерело: власні розрахунки

Основним джерелом фінансування підприємства є власний капітал, частка якого зросла з 18,21% до 90,45%, або на 72,24%. Це свідчить про покращення його фінансової стійкості.

У табл. 2.9 наведено аналіз динаміки фінансових результатів ТОВ «Креміль Брок».

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки фінансових результатів ТОВ «Креміль Брок»

Стаття	2020	2021	2022	2023	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	859	1442	1866	1070	211	24,56
Валовий: прибуток	859	1442	1866	1070	211	24,56
Адміністративні витрати	(583)	(232)	(698)	(1029)	-446	76,50
Інші операційні витрати	(287)	(40)	(19)	(34)	253	-88,15
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0	1110	354	354	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	340	819	0	0	-340	-100,00
Збиток від операційної діяльності:	(0)	(0)	(296)	(306)	-306	
Інші фінансові доходи	1	0	1	0	-1	-100,00
Інші доходи	33064	95321			-33064	-100,00
Фінансові витрати	(2000)	(715)	(715)	(0)	2000	-100,00
Інші витрати	(32954)	(95317)	(0)	(0)	32954	-100,00
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	(1549)	(0)	(296)	(304)	1245	-80,37
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	-23	-35	-13	-13	
Чистий фінансовий результат:						
прибуток	0	85		0		
збиток	(1549)	(0)	(331)	(317)	1232	-79,54

Джерело: власні розрахунки

Протягом 2020-2023 років чистий дохід від реалізації послуг із операцій із цінними паперами збільшився із 859 тис. грн. до 1070 тис. грн., або на 211 тис. грн., або на 24,56%. Чистий збиток скоротився на 1232 тис. грн., або на 79,54%.

У табл. 2.10 наведено аналіз динаміки фінансових результатів ТОВ «Креміль Брок».

Таблиця 2.10

Аналіз динаміки руху коштів ТОВ «Креміль Брок»

Стаття	2020	2021	2022	2023	Абс. приріст, тис. грн.	Темп приросту, %
Находження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2021	1336	1748	1003	-1018	-50,37
Інші надходження	41075	58906	21408	43527	2452	5,97
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	(8522)	(371)	(1362)	(622)	7900	-92,70
Праці	(102)	(141)	(261)	(245)	-143	140,20
Відрахувань на соціальні заходи	(51)	(70)	(71)	(67)	-16	31,37
Зобов'язань з податків і зборів	(42)	(31)	(117)	(62)	-20	47,62
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	(0)	(0)	(54)	(4)	-4	
Інші витрачання	(924)	(270)	(29408)	(43528)	-42604	4610,82
Чистий рух коштів від операційної діяльності	36827	59359	-63	5	-36822	-99,99
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	(36759)	(59322)	(59322)	(0)	36759	-100,00
необоротних активів	(10)	(25)	(25)	(0)	10	-100,00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-36768	-59347	0	2	36770	-100,01
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	0	0	0	0	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	59	12	-63	7	-52	-88,14
Залишок коштів на початок року	12	71	83	20	8	66,67
Залишок коштів на кінець року	71	83	20	27	-44	-61,97

Джерело: власні розрахунки

ТОВ «Креміль Брок» мала додатний чистий рух грошових коштів протягом аналізованого періоду за виключенням 2022 року (відтік 63 тис. грн. обумовлений операційною діяльністю). Чистий притік коштів від операційної діяльності у 2020 році склав 36827 тис. грн., у 2021 році – 59359 тис. грн., у 2023 році – 5 тис. грн.

Інвестиційна діяльність ТОВ «Креміль Брок» генерувала відтік коштів у 2020 році – 36768 тис. грн., у 2021 році – 59347 тис. грн. Лише незначний притік мав місце у 2023 році (2 тис. грн.).

Для удосконалення обліку операцій із цінними паперами необхідно впроваджувати концепцію справедливої вартості і удосконалені методи оцінки їх інвестиційної привабливості.

Висновки до розділу 2

1. Достовірне відображення операцій з ЦП у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності є критично важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підприємстві. Це стосується не лише операцій з ЦП, а й усіх фінансових інструментів, оскільки вони є ключовою складовою фінансової діяльності багатьох компаній.

2. Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами у сфері аудиту фінансової звітності та аудиторської діяльності сприятиме підвищенню якості аудиторських послуг загалом. Це означає, що аудитори матимуть спільний набір стандартів та процедур для оцінки достовірності та відповідності фінансової звітності стандартам.

3. В контексті аналізу ЦП, гармонізація законодавства допоможе забезпечити однаковий підхід до оцінки інвестиційних ризиків, фінансових показників та дотримання встановлених правил звітності. Це підвищить довіру до фінансових звітів, збільшить прозорість ринків та сприятиме інвестиційній привабливості національної економіки, оскільки інвестори будуть мати більшу впевненість у якості та достовірності фінансової звітності підприємств.

4. Облік векселів здійснюється на рахунках 182, 34, 51, 62. До рахунків 34, 51, 62 передбачені субрахунки для ведення обліку векселів у національній валюті (341, 511, 621) та в іноземній валюті (342, 512, 622). Субрахунки 182, 341, 342 використовуються для обліку отриманих векселів, а субрахунки 511,

512, 621, 622 - для обліку виданих векселів, залежно від їх терміну. У бухгалтерському обліку операції з простими та переказними векселями принципово відображатися однаково, але відмінності виникають у обліку між відсотковими та безвідсотковими векселями.

5. Операції, які включають продаж, обмін або будь-який інший спосіб відчуження ЦП, де відбувається перехід права власності на ці цінні папери, а також операції з деривативами, є об'єктами оподаткування акцизним збором. Проте операції, які здійснюються на міжбанківському ринку деривативів, не підлягають оподаткуванню цим податку.

6. НКЦПФР проводить аналіз діяльності емітента та оцінює його фінансовий стан, дотримання законодавства та стандартів у сфері ЦП. Якщо виявляються ознаки фіктивності або інші порушення, комісія може вирішити про включення емітента до списку тих, що мають такі ознаки. Це допомагає запобігати ризикам для інвесторів та забезпечує довіру до фондового ринку. Такий механізм дозволяє забезпечувати ефективний нагляд за діяльністю емітентів і забезпечувати здоровий розвиток фінансового сектору.

7. Протягом 2020-2023 років вартість активів ТОВ «Креміль-Брок» скоротилася на 25961 тис. грн., або на 76,91%. Найбільший вплив на це мали такі статі у частині скорочення: векселі одержані (на 8177 тис. грн., або на 100,00%), інша поточна дебіторська заборгованість (на 13834 тис. грн., або на 100,00%), поточні фінансові інвестиції (на 2890 тис. грн., або на 28,65%). Основну питому вагу у структурі активів мають поточні фінансові інвестиції, частка яких зросла з 29,89% до 92,38%, або на 62,49%.

8. Основними причинами скорочення пасивів є: зменшення інших довгострокові зобов'язання (на 10000 тис. грн., або на 100,00%), інші поточні зобов'язання (на 16893 тис. грн., або на 100,00%). Основним джерелом фінансування підприємства є власний капітал, частка якого зросла з 18,21% до 90,45%, або на 72,24%. Це свідчить про покращення його фінансової стійкості.

9. Протягом 2020-2023 років чистий дохід від реалізації послуг із операцій із цінними паперами збільшився із 859 тис. грн. до 1070 тис. грн., або на 211 тис. грн., або на 24,56%. Чистий збиток скоротився на 1232 тис. грн., або на 79,54%. ТОВ «Кремінь Брок» мала додатний чистий рух грошових коштів протягом аналізованого періоду за виключенням 2022 року (відтік 63 тис. грн. обумовлений операційною діяльністю). Чистий притік коштів від операційної діяльності у 2020 році склав 36827 тис. грн., у 2021 році – 59359 тис. грн., у 2023 році – 5 тис. грн. Інвестиційна діяльність ТОВ «Кремінь Брок» генерувала відтік коштів у 2020 році – 36768 тис. грн., у 2021 році – 59347 тис. грн. Лише незначний притік мав місце у 2023 році (2 тис. грн.).

10. Для удосконалення обліку операцій із цінними паперами необхідно впроваджувати концепцію справедливої вартості і удосконалени методи оцінки їх інвестиційної привабливості.

ВИСНОВКИ

1. Трагування ЦП як документів встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошове або інше майнове право, відображає відносини між суб'єктом господарювання, який їх випустив, та власником, і визначають умови їх випуску та виконання зобов'язань. Крім того, вони можуть передавати права, що випливають із цих документів, іншим особам. Розвиток ринку ЦП є ключовим для створення умов для ефективного функціонування підприємств та залучення інвестицій у економіку.

2. Особливість регулювання ринку ЦП пов'язана із тим, що цінні папери стають об'єктами цивільних прав лише після надання майнового права відповідно до законодавства про цінні папери. Це вимагає дотримання певних формальностей та умов, які визначаються законодавством країни.

3. Умови та процедури набуття прав на цінний папір регулюються законодавством з метою забезпечення правової чіткості та захисту прав учасників ринку ЦП. Така специфіка забезпечує стабільність та надійність функціонування ринку ЦП та забезпечує довіру учасників ринку до правового середовища.

4. Міжнародні та національні стандарти регулюють облік фінансових інструментів, включаючи цінні папери, та забезпечують єдність та порівняність фінансової звітності різних підприємств. Вони допомагають забезпечити достовірність, надійність та розкриття інформації про фінансові інструменти в звітності.

5. Розуміння цілей використання фінансових інструментів є ключовим аспектом їх відображення в обліку. Класифікація фінансових інструментів згідно з їх цілями використання надає основу для правильного визнання та оцінки цих інструментів у фінансовій звітності.

6. Реформування національної системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів стає ключовим напрямком в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Впровадження МСФЗ сприяє

підвищенню якості та прозорості фінансової звітності підприємств, що стає важливим елементом повернення інвестицій та розвитку бізнесу в Україні.

7. Об'єктом дослідження є Підприємство ТОВ «КРЕМІНЬ БРОК» зареєстровано 24.02.2010 за юридичною адресою: 39600, Україна, Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Ватутіна, буд. 3. Керівником організації є СОЛОВЕЙ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ. Розмір статутного капіталу складає 7,0 млн. грн. Види діяльності: 66.12 - Посередництво за договорами по цінних паперах або товарах, 66.19 - Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення.

8. Достовірне відображення операцій з ЦП у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності є критично важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підприємстві. Це стосується не лише операцій з ЦП, а й усіх фінансових інструментів, оскільки вони є ключовою складовою фінансової діяльності багатьох компаній.

9. Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами у сфері аудиту фінансової звітності та аудиторської діяльності сприятиме підвищенню якості аудиторських послуг загалом. Це означає, що аудитори матимуть спільний набір стандартів та процедур для оцінки достовірності та відповідності фінансової звітності стандартам.

10. В контексті аналізу ЦП, гармонізація законодавства допоможе забезпечити однаковий підхід до оцінки інвестиційних ризиків, фінансових показників та дотримання встановлених правил звітності. Це підвищить довіру до фінансових звітів, збільшить прозорість ринків та сприятиме інвестиційній привабливості національної економіки, оскільки інвестори будуть мати більшу впевненість у якості та достовірності фінансової звітності підприємств.

11. Облік векселів здійснюється на рахунках 182, 34, 51, 62. До рахунків 34, 51, 62 передбачені субрахунки для ведення обліку векселів у національній валюті (341, 511, 621) та в іноземній валюті (342, 512, 622). Субрахунки 182, 341, 342 використовуються для обліку отриманих векселів,

а субрахунки 511, 512, 621, 622 - для обліку виданих векселів, залежно від їх терміну. У бухгалтерському обліку операції з простими та переказними векселями принципово відображатися однаково, але відмінності виникають у обліку між відсотковими та безвідсотковими векселями.

12. Операції, які включають продаж, обмін або будь-який інший спосіб відчуження ЦП, де відбувається перехід права власності на ці цінні папери, а також операції з деривативами, є об'єктами оподаткування акцизним збором. Проте операції, які здійснюються на міжбанківському ринку деривативів, не підлягають оподаткуванню цим податку.

13. НКЦПФР проводить аналіз діяльності емітента та оцінює його фінансовий стан, дотримання законодавства та стандартів у сфері ЦП. Якщо виявляються ознаки фіктивності або інші порушення, комісія може вирішити про включення емітента до списку тих, що мають такі ознаки. Це допомагає запобігати ризикам для інвесторів та забезпечує довіру до фондового ринку. Такий механізм дозволяє забезпечувати ефективний нагляд за діяльністю емітентів і забезпечувати здоровий розвиток фінансового сектору.

14. Протягом 2020-2023 років вартість активів ТОВ «Креміль-Брок» скоротилася на 25961 тис. грн., або на 76,91%. Найбільший вплив на це мали такі статі у частині скорочення: векселі одержані (на 8177 тис. грн., або на 100,00%), інша поточна дебіторська заборгованість (на 13834 тис. грн., або на 100,00%), поточні фінансові інвестиції (на 2890 тис. грн., або на 28,65%). Основну питому вагу у структурі активів мають поточні фінансові інвестиції, частка яких зросла з 29,89% до 92,38%, або на 62,49%.

15. Основними причинами скорочення пасивів є: зменшення інших довгострокові зобов'язання (на 10000 тис. грн., або на 100,00%), інші поточні зобов'язання (на 16893 тис. грн., або на 100,00%). Основним джерелом фінансування підприємства є власний капітал, частка якого зросла з 18,21% до 90,45%, або на 72,24%. Це свідчить про покращення його фінансової стійкості.

16. Протягом 2020-2023 років чистий дохід від реалізації послуг із операцій із цінними паперами збільшився із 859 тис. грн. до 1070 тис. грн., або на 211 тис. грн., або на 24,56%. Чистий збиток скоротився на 1232 тис. грн., або на 79,54%. ТОВ «Креміль Брок» мала додатний чистий рух грошових коштів протягом аналізованого періоду за виключенням 2022 року (відтік 63 тис. грн. обумовлений операційною діяльністю). Чистий притік коштів від операційної діяльності у 2020 році склав 36827 тис. грн., у 2021 році – 59359 тис. грн., у 2023 році – 5 тис. грн. Інвестиційна діяльність ТОВ «Креміль Брок» генерувала відтік коштів у 2020 році – 36768 тис. грн., у 2021 році – 59347 тис. грн. Лише незначний притік мав місце у 2023 році (2 тис. грн.).

17. Для удосконалення обліку операцій із цінними паперами необхідно впроваджувати концепцію справедливої вартості і удосконалени методи оцінки їх інвестиційної привабливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьєв М. Ю. Сучасні моделі побудови обліково-розрахункової інфраструктури ринку цінних паперів. *Економіка та держава*. 2013. № 3. С. 64-68.
2. Андрєєва А. С. Особливості бухгалтерського обліку реєстраторів власників іменних цінних паперів в Україні. *Управління розвитком*. 2014. № 11. С. 37-39.
3. Волинець Р. А. Об'єктивна сторона злочинів проти фондового ринку, що порушують порядок емісії та обліку цінних паперів. *Судова та слідча практика в Україні*. 2018. Вип. 6. С. 97-105.
4. Деньга С. М. Удосконалення обліку власних цінних паперів суб'єкта господарювання. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки*. 2014. № 1. С. 185-191.
5. Духновська Л., Редзюк Т. Податковий облік цінних паперів і деривативів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 6. С. 40-46.
6. Зоріна О. А., Петраковська О. В., Юрченко О. А. Вплив облікової політики на фінансову звітність підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. № 11. С. 51-60.
7. Ізмайлов Я. О. Розвиток системи обліку та оподаткування операцій з цінними паперами. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 231-239.
8. Киричок Т. Ю., Беспала К. М. Тенденції досліджень та розробок у сфері захисту цінних паперів та документів суворого обліку. *Технологія і техніка друкарства*. 2010. Вип. 4. С. 51-59.
9. Косова Т. Д. Пруденційне регулювання депозитарного обліку цінних паперів в Україні. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2014. № 4. С. 98-103.
10. Лапицька А. С. Облік цінних паперів, утриманих для продажу, згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності. *Управління розвитком*. 2014. № 15. С. 61-63.

11. Леось О. Ю., Тхір А. М. Регулювання фондового ринку зарубіжний досвід організації депозитарного обліку цінних паперів. *Економіка та держава*. 2012. № 5. С. 90-93.

12. Ловінська Л. Г. , Озеран А. В., Коршикова Р. С. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в умовах воєнного стану в Україні. *Фінанси України*. 2022. № 4. С. 92-106.

13. Лопатовський В. Г., Красуцький Р. І. Особливості формування та використання інформації про фінансові результати діяльності господарюючого суб'єкта як результативного показника його обліку та звітності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 142-147.

14. Лулай Е. Облікове розкриття фінансових коригувань та бюджетів відповідальності у фінансовій звітності. *Облік і фінанси*. 2021. № 1. С. 61-69.

15. Любар О. О. Облікове забезпечення управління розрахунками з контрагентами за товарними операціями. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 48-60.

16. Матюха В. І., Мисака Г. В. Бухгалтерський облік розрахунків підприємства за товарними операціями. *Молодий вчений*. 2018. № 1(2). С. 933-936.

17. Михальчишина Л. Г. Цінні папери: види та систематизація для облікових цілей. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 12. С. 258-261.

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 (МСБО 29) «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» від 01.01.2012 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048

19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 34 (МСБО 34). Проміжна фінансова звітність. IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_049#Text

20. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1). Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. IASB; Стандарт,

Міжнародний документ від 01.01.2012. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004#Text

21. Мокієнко Т. В. Придбання товарно-матеріальних цінностей: завдання обліку та документальне забезпечення. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_109

22. Нікішина О. В., Тараканов М. Л. Інституційна складова регламентації товароруху в системі товарних ринків. *Економіка харчової промисловості*. 2021. Т. 13, Вип. 3. С. 23-33.

23. Пилипенко К. А. Напрями розвитку бухгалтерського обліку країни в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2021. № 1. С. 119–127. -

24. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

25. Порсюрора І. П. Особливості комп'ютеризації обліку операцій із цінними паперами. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2018. Т. 23, Вип. 7. С. 193-199.

26. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

27. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 № 2614-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>

28. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>

29. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

30. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

32. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Доходи»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

33. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

34. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>

35. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

36. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

37. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14?find=1&text=%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%BD#w1_1

38. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.2015 № 897. Редакція від 17.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15#Text>

39. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

40. Святюк О. Р., Кондрат І. Ю., Сиротюк О. В. Стратегічне значення системи депозитарного обліку цінних паперів для національної безпеки держави. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна*. 2017. Вип. 1. С. 137-145.

41. Семенова С. М., Шпирко О. М., Зябченкова Г. В., Кузьменко О. П. Ризики в системі обліку та фінансової звітності. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 290-297.

42. Трикашна Д. В., Прохорова Л. І. Деякі аспекти методології та організації обліку та аудиту операцій з цінними паперами. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 6(2). С. 136-142.

43. Усатенко О. В. Бухгалтерський облік викупу та вторинного розміщення цінних паперів венчурних фондів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 16. С. 156-159.

44. Усатенко О. В. Методика бухгалтерського обліку випуску та первинного розміщення цінних паперів венчурних фондів. *Інноваційна економіка*. 2016. № 1-2. С. 230-234.

45. Усатенко О. В., Пашкевич М. С. Професійне судження у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності за МСБО та МСФЗ. *Бізнес Інформ*. 2023. № 3. С. 90-95.

46. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#Text>